

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v aktuálním vydání Bulletinu začínáme příspěvkem Martina Kopy o Protokolu č. 15 k Evropské úmluvě o lidských právech, který v srpnu vstoupil v platnost a zavádí zkrácení lhůty pro podání stížnosti k Soudu z šesti na čtyři měsíce. Jaké další změny přináší?

Pokračujeme reportáží Veroniky Bílkové a Kateřiny Šimáčkové ze dvou zasedání Benátské komise, na kterých se projednávaly například změny ústavy v Maďarsku v oblasti rodiny a dětí.

Daniela Petržilková přináší souhrn z jednání Rady OSN pro lidská práva, která se věnovala mimo jiné situaci v etiopském regionu Tigraj a v Sýrii.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost Alžběta Dvořáková informuje, že Mezinárodní trestní soud zahájil případ bývalého velitele milic v soudánském Dárfúru. Soud tak bude poprvé vyšetřovat události týkající se tohoto konfliktu.

Barbora Bromová z evropské sekce přibližuje dva rozsudky velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva, které se týkají *mass surveillance*, tedy hromadného sledování jednotlivců ze strany státu.

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se Aneta Navrátilová věnuje situaci na východní Ukrajině. Ozbrojené skupiny se zde dopouštějí špatného zacházení s lidmi, přičemž zvláště závažná je situace zadržených žen.

Jana Koblasová z české sekce vysvětluje rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, podle kterého bylo jarní uzavření středních škol nezákonné.

Hezký závěr léta Vám přeje

Jan Lhotský

Editor Bulletinu lidských práv
Vedoucí Centra pro lidská práva a demokracii

Obsah

Téma		3
<ul style="list-style-type: none"> Letní proměna Evropské úmluvy o lidských právech Benátská komise – postupný návrat k normálu? Závěry jednání Rady OSN pro lidská práva: konflikt v Etiopii a 10 let od začátku syrského konfliktu 		3 6 10
1) Mezinárodní trestní spravedlnost		13
<ul style="list-style-type: none"> Bývalý velitel súdánské milice v Dárfúru zvaný Ali Kushayb stane před Mezinárodním trestním soudem Strůjce masakru v Srebrenici Mladić definitivně odsouzen na doživotí 		13 15
2) Evropský systém ochrany lidských práv		17
<ul style="list-style-type: none"> Policejní kontroly v Evropě: Jak velkou roli hraje rasa a etnikum? Big Brother Watch: budoucnost hromadného sledování v Evropě Letní aktuality evropské sekce 		17 19 21
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva		23
<ul style="list-style-type: none"> Ženy zadržené v rámci ukrajinského konfliktu čelí vážným zdravotním problémům Egypt: za videa na sociální síti deset let vězení Porušování práv pracovníků za uplynulý rok: násilí na pracovištích nepřestává 		23 25 27
4) Česká republika a lidská práva		30
<ul style="list-style-type: none"> Uzavření středních škol na jaře bylo nezákonné Výbor OSN proti mučení zaslal české vládě seznam otázek Jaké jsou podle Nejvyššího správního soudu nedostatky protipandemických opatření? 		30 33 35
Monitoring lidskoprávních publikací Redakce Bulletinu		38 39

Citace titulní fotografie: Benátky, autor: Jan Lhotský, editace: ořez

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu** Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Letní proměna Evropské úmluvy o lidských právech

Martin Kopa
soudce Krajského soudu v Brně

Evropská úmluva o lidských právech se nemění každý den. Milovníci Úmluvy se momentu změny dočkali znovu po 11 letech. Díky dubnové italské ratifikaci Protokolu č. 15 má Úmluva od 1. srpna opět lehce jinou podobu. Jaké změny přináší? Jde o změny spíše symbolické? Nebo budou mít zásadní dopad na praxi Evropského soudu pro lidská práva?

Změny v preambuli Úmluvy

Preambule mívají hlavně hodnotovou či východiskovou roli. Vyjadřují, na čem ten který právní dokument stojí. Napomáhají ho poté interpretovat. Od prvního srpnového dne se na konci preambule k Evropské úmluvě o lidských právech („Úmluva“) dočítáme – jako nové východisko toho, na čem se státy Rady Evropy dohodly – tato slova: „*Potvrzujeme, že v souladu se zásadou subsidiarity mají Vysoké smluvní strany primární odpovědnost za zajištění práv a svobod zakotvených v této Úmluvě a jejích protokolech a že při tom požívají prostoru pro uvážení pod dohledem Evropského soudu pro lidská práva zřízeného touto Úmluvou.*“

Tuto změnu vzešlou z tzv. Brightonské deklarace lze označit za spíše symbolickou. Jde totiž o zdůraznění dvou aspektů, které pravidelní čtenáři judikatury Soudu již moc dobře znají: principu subsidiarity a doktríny prostoru pro uvážení (*margin of appreciation*).^[1] Příznává to i důvodová zpráva k Protokolu č. 15. Ta zmiňuje, že jde o pozvednutí významu obou těchto aspektů práce s Úmluvou. Danou změnu ve svém stanovisku k návrhu Protokolu č. 15 uvítal i samotný Evropský soud pro lidská práva („Soud“).

Podle mého názoru proto tato změna pro praxi Soudu nic moc nového nepřinese. Zřejmě jen budeme v rozsudcích Soudu nově vídat aktualizovanou verzi „tradičního“ odstavečku, který odkazuje právě na primární odpovědnost smluvních států za ochranu práv a svobod v Úmluvě a jejich prostor pro uvážení, nad čím vším dohlíží Soud. Nyní tak

Štrasburský soud [1]

zřejmě bude činit s přímým odkazem na poslední recitál preambule Úmluvy. Lze také čekat, že na tuto změnu budou ve svých vyjádřeních ke stížnostem poukazovat zástupci vlád smluvních stran Úmluvy, kteří se budou snažit obhájit, že napadený zásah zůstal v „povoleném“ prostoru pro uvážení, a že není rolí Soudu tuto úvahu vnitrostátních orgánů nahrazovat.

Změna horní hranice věku štrasburských soudců a soudkyň

Další změna se již v praxi promítne. Týká se ožehavého tématu výběru soudců Soudu. Doposud podle čl. 23 odst. 2 Úmluvy platilo, že funkční období soudců končí dosažením věku 70 let. Protokol č. 15 toto ustanovení z Úmluvy smazal a naopak zavádí do čl. 21, který upravuje podmínky výkonu funkce, nový druhý odstavec. Podle něj kandidáti na funkci soudce musí být mladší 65 let ke dni, k němuž si seznam tří kandidátů vyžádalo Parlamentní shromáždění.

Takto nově konstruovaný věkový požadavek na soudce a soudkyně Soudu má ten praktický dopad, že jim umožňuje vykonat celý devítiletý mandát. Dříve se mohlo stát, že soudce či soudkyně zkrátka musel/a s dosažením sedmdesátky skončit, ať už byl/a v jakékoliv fázi svého mandátu.

Nově tedy mohou soudci Soudu rozhodovat i po oslavě sedmdesátky.[2] Osobně si myslím, že je to dobrý krok, protože nejsem velkým fanouškem horních věkových hranic u soudců a soudkyň, obzvláště u vysokých soudů. Mnozí soudci nemusí již na svoji funkci stačit daleko před sedmdesátkou, jiní naopak vše zvládají „levou zadní“ i dalece po ní.[3] Alespoň malý posun v tomto směru proto lze určitě uvítat.

Protokol č. 15 také obsahuje přechodnou úpravu, podle které se nové věkové pravidlo uplatní až na kandidáty předložené Parlamentnímu shromáždění po vstupu Protokolu č. 15 v účinnost, tj. ve vztahu k seznamům kandidátů předloženým po 1. 8. 2021. Po menších průtazích na vnitrostátní úrovni se tak historicky prvními adepty a adeptkou, na něž se toto nové pravidlo uplatnilo (aniž by je samozřejmě z volby vylučovalo), stali Pavel Simon, Tomáš Langášek a Kateřina Šimáčková. ČR totiž předložila svoji kandidátku po nabytí účinnosti Protokolu č. 15.[4]

Postoupení věci velkému senátu od sedmičlenného senátu bez vlivu stran řízení

Třetí změna, kterou přinesl Protokol č. 15, se týká čl. 30 Úmluvy. Do konce července 2021 podle něj sedmičlenné senáty s jedním malým omezením mohly projednávanou věc postoupit velkému senátu Soudu, pokud vyvolávala závažnou otázku týkající se výkladu Úmluvy nebo pokud se chtěl daný senát odchýlit od dřívější judikatury. Ono malé omezení spočívalo v tom, že strany řízení měly právo se proti tomu postavit a tuto vůli sedmičlenného senátu zablokovat. Protokol č. 15 jim toto právo bere.

Změna v jistém smyslu navazuje na úpravu Pravidel Soudu (*Rules of Court*), která v čl. 72 odst. 2 stanoví dokonce povinnost sedmičlenného senátu věc postoupit velkému senátu, pokud by se chtěl odchýlit od dřívější judikatury Soudu. Jak stěžovatelé, tak vlády jim v plnění této povinnosti nyní nebudou moci zabránit.

Důvodová zpráva k Protokolu č. 15 si od toho slibuje urychlení tohoto typu řízení, jehož výsledek vnitrostátní hantýrkou „přesahuje zájmy stěžovatele“ a jde v nich o důležitý vývoj judikatury. Očekává se také, že změny judikatury budou díky tomu do budoucna zjevnější a přehlednější. S tímto cílem by také sedmičlenný senát měl danou konkrétní věc vždy „ořezat“ a před postoupením velkému senátu odmítnout všechny nepřijatelné námítky. Strany řízení díky tomu budou vědět, na které otázky se přesně zaměřit v řízení před velkým senátem.[5]

Zkrácení lhůty pro podání stížnosti k Soudu

Budoucí stěžovatelé a jejich právní zástupci by měli nejvíce zpozornět v případě změny, která povede k úpravě délky lhůty pro podání stížnosti k Soudu. Namísto šesti měsíců bude včasnou stížnost možné podat jen ve čtyřech měsících ode dne přijetí konečného vnitrostátního rozhodnutí.

Nemusíte se ovšem bát, že by Vám konec nové lhůty právě během čtení tohoto článku utíkal mezi prsty. Tuto změnu doprovází přechodné ustanovení, podle kterého ke změně definitivně dojde po uplynutí období šesti měsíců ode dne vstupu Protokolu č. 15 v účinnost. A navíc se tato nová úprava nepoužije na stížnosti proti konečným vnitrostátním rozhodnutím vydaným přede dnem vstupu tohoto nového pravidla v účinnost. To v praxi znamená, že se změna zkracující lhůtu k podání stížnosti k Soudu použije až na stížnosti proti rozhodnutím o posledním vnitrostátním prostředku nápravy přijatým po 31. 1. 2022. Pokud tedy již 1. 2. 2022 dostanete konečné vnitrostátní rozhodnutí, budete muset stížnost k Soudu podat nejpozději 1. 6. 2022.

Proto je třeba varovat zejména kolegy z advokacie – příští rok od února pozor, abyste lhůtu k podání stížnosti nezmeškali!

Vypuštění jedné z bezpečnostních klauzulí u kritéria podstatné újmy

Protokol č. 14 k Úmluvě v roce 2010 zavedl do Úmluvy novou podmínku přijatelnosti stížnosti. Stěžovatelé od té doby musí v důsledku zásahu, na nějž si u Soudu stěžují, utrpět tzv. podstatnou újmu. Toto nové kritérium doprovázely dvě bezpečnostní klauzule. Utrpění podstatné újmy nebylo třeba, (1) pokud dodržování lidských práv zaru-

čených v Úmluvě a v jejích protokolech vyžaduje přezkoumání odůvodněnosti stížnosti. Kromě toho (2) Soud pro absenci podstatné újmy nemohl odmítnout žádný případ, pokud jej řádně neposoudil vnitrostátní soud.

A právě tato druhá bezpečnostní klauzule, tedy požadavek na řádné posouzení vnitrostátním soudem, z Úmluvy od začátku srpna 2021 zmizela. Protokol č. 15 k tomu neobsahuje žádnou přechodnou úpravu, daná bezpečnostní klauzule už se tedy neuplatní ani v řízeních zahájených u Soudu před vstupem Protokolu č. 15 v účinnost.

Důvodová zpráva uvádí, že tuto změnu vede snaha odbřemenit Soud ve světle zásady, že by se neměl zabývat triviálnostmi (*de minimis non curat praetor*). Nejsem si ovšem jist, že tato změna přinese nějaké podstatné změny a úlevu pro Soud. Nemám informace, že by se s touto bezpečnostní klauzulí nějak rozsáhle v praxi Soudu pracovalo.

Zhodnocení závěrem

Přiznám se, že Protokol č. 15 nepovažuji za příliš přínosný, obzvláště v porovnání s „institucionálně-procesními“ protokoly, které mu předcházely (zejména Protokoly č. 11 a 14), resp. ho následují (Protokol č. 16). Projevuje se v něm duch kompromisů dosažených na konferenci v Brightonu v roce 2012. Pro Soud samotný i jeho praxi ovšem mnoho převratného nepřináší. Trvalo ostatně více než osm let od přijetí Výborem ministrů Rady Evropy, než Protokol č. 15 nabyl účinnosti.[6] Dnešní problémy a výzvy Soudu jsou již jiné.

Bude proto spíše zajímavé sledovat, jak se projeví např. nový interní systém prioritizace stížností, který je odrazem snah aktuálního předsedy Soudu Roberta Spana vedených heslem „Soud, který má váhu“ (*a Court that matters – une Cour qui compte*). [7] Má-li Soud být oním slovnitým „svědomím Evropy“, za které byl v minulosti označován, bude opravdu nezbytné, aby si do budoucna našel co nejrychlejší cestu k rozhodování těch nejvýznamnějších případů s vysokým dopadem na ochranu lidských práv v Evropě. Jen v takovém případě bude nadále onu kýženou váhu mít.

Poznámky

[1] Z prvotních dnes již klasických rozsudků Soudu viz k principu subsidiarity např. „Belgický jazykový případ“, rozsudek ze dne 23.

7. 1968, stížnosti č. 1474/62 a další, § 10 *in fine*; k prostoru pro uvážení pak viz rozsudek ve věci *Irsko proti Spojenému království* ze dne 18. 1. 1978, č. 5310/71, § 207.

[2] V platnosti navíc stále zůstává ustanovení čl. 23 odst. 2 Úmluvy, podle nějž platí: „*Soudci zastávají funkci, dokud nejsou nahrazeni. Poté, co byli nahrazeni, však pokračují v projednávání těch případů, které již začali posuzovat.*“ Takže ti nejstarší budou moci v případech předvídaných tímto ustanovením u Soudu působit klidně i po 74. narozeninách dále.

[3] Dva příklady za všechny, bývalá soudkyně Nejvyššího soudu USA Ruth Bader Ginsburg soudila s neutuchajícím zápalem až do své smrti v nedožitých 87 letech. Její kolega John Paul Stevens ve funkci oslavil i 90. narozeniny. U obou přitom určitě nelze říci, že by se jejich věk jakkoliv negativně projevoval v jejich právních dovednostech.

[4] Viz údaje o volbách soudců dostupné zde: <https://assembly.coe.int/LifeRay/CDH/Pdf/TableForthcomingJudgesElections-EN.pdf>.

[5] Srov. str. 3 důvodové zprávy, op. cit. pozn. č. 3., a str. 2 a 3 stanoviska Soudu, op. cit. pozn. č. 4.

[6] Srov. k tomu také Kmec, J. Další aktuality ze Štrasburku, *Soudní rozhledy*, č. 6/2021 (cit. dle právního informačního systému Beck-online).

[7] K této strategii blíže viz tento dokument: https://www.echr.coe.int/Documents/Court_that_matters_ENG.pdf; či Kmec, J. Další aktuality ze Štrasburku: ESLP upravil svoji strategii projednávání případů, *Soudní rozhledy*, č. 5/2021 (cit. dle právního informačního systému Beck-online).

Zdroje

Důvodová zpráva k Protokolu č. 15 https://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_explanatory_report_ENG.pdf.

Stanovisko Soudu https://www.echr.coe.int/Documents/2013_Protocol_15_Court_Opinion_ENG.pdf.

Fotografie

[1] Štrasburský soud, zdroj: © ECHR-CEDH Council of Europe, editace: ořez.

[2] Štrasburk, sídelní město Evropského soudu pro lidská práva, autor: Designarta, 18. únor 2020, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

Štrasburk, sídelní město Evropského soudu pro lidská práva [2]

Benátská komise – postupný návrat k normálu?

Veronika Bílková
Kateřina Šimáčková,
zástupkyně ČR v Benátské komisi

Stejně jako jiné instituce i Benátská komise (Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva Rady Evropy) se v polovině roku 2021, po roce a půl působení v online prostoru, začala pomalu vracet k normálu. Výrazem toho se stalo její letní zasedání, které se – na rozdíl od všech zasedání od počátku roku 2020 – konalo v hybridní formě.

Část členů, včetně obou zástupkyň České republiky, byla přítomna v Benátkách, ostatní se zasedání účastnili prostřednictvím platformy Zoom. Ačkoli hybridní zasedání mají své nedostatky, v případě Benátské komise se tato forma vcelku osvědčila a lze očekávat, že pokud to finanční možnosti dovolí, v nějaké podobě zůstane zachována i do budoucna.

Více než forma zasedání Benátské komise ale čtenáře jistě zajímá to, jaká stanoviska byla během zasedání přijata. Zde je třeba poznamenat, že koronavirová krize nijak neoslabila zájem o expertízu Benátské komise. Naopak, počet žádostí o stanoviska ze strany států i orgánů Rady Evropy v posledních měsících vzrostl, a na dvou zasedáních konaných na jaře a v létě tohoto roku tak bylo přijato celkem 27 stanovisek.

Velká část z nich byla ovšem vypracována jako tzv. stanoviska urgentní (*urgent opinions*). Jde o stanoviska, která jsou připravena a komunikována státům ve zrychlené proceduře, mezi zasedáními Benátské komise. Na dalším zasedání jsou pak tato stanoviska jen potvrzena (*endorsed*), nikoli formálně přijata (*adopted*), a nevede se již o nich žádná diskuse. Podle *Protokolu k přípravě urgentních stanovisek z října 2018* nemají tato stanoviska stejnou váhu jako ta přijatá ve standardní proceduře. Nárůst počtu urgentních stanovisek budí mezi členy Benátské komise výhrady a již nyní lze zaznamenat snahy o to, aby státy možnost požádat o ně vnímaly jako výjimku, nikoli pravidlo. Další vývoj ukáže, nakolik budou tyto snahy úspěšné.

Červencové zasedání Benátské komise mělo hybridní formu [1]

Březnové online zasedání Benátské komise

Březnového on-line setkání Benátské komise se aktivně (byť i na dálku) zúčastnily obě naše zástupkyně. Kateřina Šimáčková se podílela na stanovisku ke změně gruzínského mediálního zákona a Veronika Bílková na stanovisku k ruským ústavním reformám a zákonu o Vysoké radě soudců a žalobců v Bosně a Hercegovině.

Zmíněné stanovisko k ruským ústavním reformám bylo již druhé v pořadí, dříve se Benátská komise věnovala ruskému řešení vztahu národního a mezinárodního práva. Březnové stanovisko k ruským ústavním změnám a procesu jejich přijetí (Opinion No. 992/2020) pak bylo komplexnější, zpracované na žádost Parlamentního shromáždění, přičemž podrobilo kritice jak proceduru přijetí – k ústavní změně došlo v nepřiměřeně krátkém čase, byla obejitá ústavně vyžadovaná nutnost svolat Ústavodárné shromáždění, nebyla dostatečně transparentně vyjasněna procedura celonárodního hlasování, tak i některé obsahové aspekty – rozšíření pravomocí prezidenta, oslabení vlády, zásahy do nezávislosti

justice posílením možnosti exekutivy odvolat soudce. Benátská komise však upozornila i na některá pozitiva – například zvýšenou ochranu sociálních práv či ústavní zakotvení Státní rady.

Gruzínské stanovisko k novele zákona o elektronické komunikaci a zákona o vysílání (Opinion No. 1008 / 2020) se vlastně týkalo jen dvou nových ustanovení článku 11 a 46 zákona o elektronických komunikacích, které se týkají kompetencí Národní komunikační komise (gruzínské mediální rady nadané velkou řadou pravomocí) v oblasti elektronické komunikace a soudního přezkumu jejích rozhodnutí; bylo zpracováváno spolu s DGI (dalším z expertních orgánů Rady Evropy prosazujícím ochranu lidských práv a právního státu). Kritizovaná právní úprava byla přijata za účelem využití vůči jednomu z nejdůležitějších poskytovatelů internetu v zemi, jehož vlastnictví přešlo zčásti do zahraničních rukou. Na to gruzínský zákonodárce reagoval změnou umožňující mimo jiné v případě ohrožení kritické infrastruktury jmenovat speciálního manažera, který bude v takovém případě vykonávat nucenou správu nad konkrétním internetovým provozovatelem (který je současně i provozovatelem vysílání). Tento kvazi nucený správce pak má personální i finanční pravomoci odpovídající v podstatě pravomocem představenstva či dozorcí rady společnosti. Navíc gruzínská mediální rada je ustavována do své funkce většinou volbou parlamentu. To pak vede k tomu, že byť i v zákoně je deklarovaná nezávislost členů mediální rady, tak to neodpovídá realitě – neboť o tom, zda se někdo stane členem této mediální rady, rozhoduje volba ryze politického tělesa (parlamentu) a s ohledem na opakovanou volbu lze počítat s určitou možností závislosti na aktuální politické většině parlamentu.

I tento fakt vedl Benátskou komisi ke zdůraznění potřeby být hodně obezřetný při hodnocení vysoké míry pravomocí mediální radou jmenovaným speciálním manažerem ve vztahu nejen k obsahu vysílání, ale i ve vztahu k majetkovým a podnikatelským rozhodnutím u provozovatelů vysílání. Došlo tak ke kombinaci vážného zásahu do redakční i majetkové autonomie provozovatelů vysílání a internetového připojení a současně zhoršení (snížení) standardu soudní kontroly rozhodnutí mediální rady, neboť tato úprava současně rušila dosavadní úpravu o odkladném účinku správní žaloby proti takovémuto rozhodnutí mediální rady. Stanovisko doporučuje obě ustanovení reformulovat tak, aby se snížilo riziko nadměrných zásahů do práva na

ochranu majetku, svobody médií a práva spravedlivý proces.

Další zajímavá stanoviska, jimiž se zabývala Benátská komise na březnovém online zasedání, se pak týkala běloruské trestněprávní úpravy aplikované v řízeních proti pokojným demonstrantům a členům Koordinační rady, zaměřující se zejména na konkrétní situace po loňských prezidentských volbách a kritizující zneužití trestněprávní úpravy v řízeních s účastníky pokojných demonstrací a představiteli opozice, gruzínské úpravy voleb, politického sdružování a jednacího řádu parlamentu, kazašského návrhu na zlepšení právního rámce fungování jejich Ústavní rady. Dále bylo přijato stanovisko k moldavské novele zákonů týkajících se ombudsmana.

Benátská komise též přijala stanovisko ke španělskému zákonu o občanské bezpečnosti, reagovala tak na několik let starou žádost o toto stanovisko ze strany Parlamentního shromáždění, neboť vyčkávala na rozhodnutí španělského Ústavního soudu. Španělský ústavní soud napadená rozhodnutí zákona většinou nezrušil, ale pokusil se jim dát ústavně konformní výklad. O to samé, z pohledu mezinárodních standardů, se pokusilo i stanovisko Benátské komise, které zejména zkritizovalo to, že zákon dává policii rozsáhlá oprávnění, jež mohou být snadno zneužita, a stanoví též velmi tvrdě nastavené sankce. Dále stanovisko komentuje praxi osob-

Benátská komise se také vyjádřila k běloruské trestněprávní úpravě [2]

ních prohlídek a nepouštění osob (migrantů) přes hranice v severoafrických enklávách Ceuta a Melilla – v obou případech Benátská komise poskytla Španělsku poměrně velký prostor pro uvážení, nicméně varovala před možnými excesy. Benátská komise se též zabývala návrhem zákona o politických stranách na Ukrajině a o proceduře výkonu rozhodnutí tamního ústavního soudu.

Červencové hybridní zasedání Benátské komise

Čtenáři, kteří sledují naše zprávy z Benátské komise dlouhodoběji, již jistě zaznamenali, že letní, v pořadí 127. zasedání Benátské komise se konalo v netradičním termínu. Neproběhlo v polovině června, jak je zvykem, ale bylo přesunuto na počátek července (konkrétně na 1. – 3. července). Důvodem byla víra, že pozdější konání umožní účast většího počtu lidí, a to jak s ohledem na vývoj epidemiologické situace v Itálii i v zemích původu, tak vzhledem k narůstajícímu počtu členů Benátské komise, kteří již podstoupili očkování. Tato víra se ukázala jako oprávněná, a i když se cestování do Itálie neobešlo bez určitých omezení (nutnost testu při cestě tam i zpět, povinné roušky během zasedání apod.), zhruba polovina členů Benátské komise se pro něj rozhodla. Odměnou jim, kromě návštěvy netradičně prázdných Benátek a setkání s dalšími členy, bylo i to, že v sálu Scuola Grande di San Giovanni Evangelista, kde se zasedání konají, měli pro jednu dostatečný osobní prostor.

Během 127. zasedání Benátské komise bylo schváleno (*endorsed*) osm urgentních stanovisek a přijato (*adopted*) pět stanovisek standardních. *Schválená* stanoviska se týkala legislativy přijaté nebo předložené v Arménii (novely volebního zákona), Černé Hoře (novela zákona o státním zastupitelství), Gruzii (novely volebního zákona, novela ústavního zákona o soudech), Malty (nastavení pravidel spravedlivého procesu ve věcech týkajících se správních pokut) a Ukrajiny (novela přestupkového a trestního zákona a novela zákonů týkajících se Nejvyšší soudní rady). Tyto výstupy obvykle navazují na stanoviska přijatá Benátskou komisí v minulosti a často mají technický charakter. Zajímavější jsou *přijatá* stanoviska, která se týkají legislativy přijaté nebo předložené v Bosně a Hercegovině (návrh zákona o předcházení střetu zájmů v institucích BiH), Maďarsku (ústavní novely z roku 2020), Rumunsku (návrh zákona o zrušení sekce zabývající se vyšetřováním trestných činů spáchaných v rámci

soudnictví), Ruské federaci (novely zákonů týkající se tzv. zahraničních agentů) a Turecka (zákon o předcházení financování šíření zbraní hromadného ničení). Podrobněji se podíváme na stanovisko maďarské a ruské, která jsou pro české čtenáře nejrelevantnější.

Maďarské stanovisko (Opinion No. 1035/2021) se zaměřuje na část v pořadí již deváté ústavní novely, která byla přijata koncem minulého roku a týká se zejména ochrany rodiny a dětí, právního postavení univerzit a změny úpravy výjimečných stavů. Další části téže ústavní reformy, které se vztahují mj. k postavení a organizaci soudní moci, by měly být předmětem samostatného stanoviska, jež bude nejspíše připraveno během léta. Benátská komise nejprve obecně upozorňuje na rychlost, s jakou byl celý balíček ústavních norem projednán, ještě v době výjimečného stavu, maďarským parlamentem, což znemožnilo vést o něm veřejnou debatu. Úpravě týkající se postavení univerzit a výjimečných stavů věnuje stanovisko relativně omezený prostor. Univerzity jsou v úpravě skryty za obecnější kategorií „*nadace pro správu aktiv veřejného zájmu*“, přičemž novelizovaný článek 38(6) Ústavy vlastně jen konstatuje, že by právní režim těchto entit měl být upraven ústavním zákonem. Stanovisko toto řešení považuje za nestandardní a zbytečné. U výjimečných stavů má dojít, počínaje polovinou roku 2023, ke zjednodušení právního režimu (dosavadních šest typů stavu bude přetvořeno na typy tři). Benátská komise tento postup vítá, upozorňuje ale i na některé problematičtější změny (zejména další posílení pravomocí výkonné moci za výjimečných stavů).

Nejrozsáhlejší část stanoviska je věnována změnám týkajícím se rodiny a dětí. Tyto změny jsou zakotveny v novelizovaných člancích L a XVI Ústavy. První ustanovení nyní říká, že manželství je svazkem jednoho muže a jedné ženy (dříve svazek muže a ženy), a obsahuje také v médiích často citovanou větu, že „*matka je žena a otec je muž*“. Cílem změny je, kromě potvrzení primátu tzv. tradiční rodiny, znemožnit zrovnoprávnění svazků stejnopohlavních párů a uzavřít jim cestu k adopci dětí. Stanovisko nabízí detailní přehled judikatury Evropského soudu pro lidská práva, z něhož vyvozuje, že maďarská úprava přímo neporušuje evropské standardy, maďarské orgány by si ale měly počínat velmi opatrně při její aplikaci a interpretaci tak, aby nedošlo ke střetu se zásadou nediskriminace na základě sexuální orientace. Článek XVI Ústavy po novele uvádí, že „*Maďarsko chrání právo dětí na*

osobní identitu odpovídající jejich pohlaví při narození a zajišťuje jim východu v souladu s hodnotami založenými na ústavní identitě a křesťanské kultuře naší země“. Benátská komise opět konstatuje, že úprava může být v souladu s evropskými standardy, musí být ovšem vykládána tak, aby nedošlo k zásahu do práv trans-gender osob a do práva na svobodu svědomí a náboženství. Stanovisko je výsledkem kompromisu mezi konzervativnějšími a liberálnějšími členy Benátské komise, což se odráží v jeho umírněné a opatrné dikci.

Ruské stanovisko (Opinion No. 1014/2021) volí kategoričtější tón a dospívá k jasnějším závěrům. Předmětem tohoto stanoviska, na jehož přípravě se podílela také česká členská Benátské komise, je série novel zákonů, která se týká tzv. zahraničních agentů (*foreign agents*). Tato kategorie byla do ruské legislativy zavedena v roce 2012, odkdy slouží k označení neziskových organizací, které čerpají financování (v jakékoli výši) se zahraničí a angažují se v politické činnosti. Tyto organizace mají povinnost registrovat se ve zvláštním rejstříku, který figuruje na webové stránce Ministerstva spravedlnosti RF a v současné době obsahuje 76 položek. Zapsané organizace musejí uvádět výraz „zahraniční agent“ na všech svých výstupech a jsou jim uloženy dodatečné povinnosti (zejména rozsáhlejší a častější dodávání informací, pravidelné kontroly apod.), jejichž nesplnění, či neregistrace, mají za následek správněprávní i trestněprávní sankce. Původní úprava z roku 2012 se stala předmětem přezkumu ze strany Benátské komise v roce 2014 (Opinion No 716-717/2014). Benátská komise tehdy upozornila, že používání výrazu zahraniční agent má pro organizace negativní reputační důsledky. Upozornila také na vágnost používaných výrazů (zahraniční financování, politická činnost aj.) a kritizovala nadměrné množství povinností uvalených na neziskové organizace označené za zahraniční agenty a přísnost sankcí hrozících v případě nesplnění těchto povinností.

Tyto výhrady bohužel nebyly Ruskou federací reflektovány. Naopak, v období od roku 2014 do současnosti došlo k dalšímu rozšíření okruhu entit, jež mohou být označeny za zahraniční agenty, i povinností, jež jsou těmto entitám ukládány. Kromě neziskových organizací mají nyní povinnost se jako zahraniční agenti – za předpokladu zahraničního financování, účasti na politické činnosti a případně dalších podmínek – také média, neregistrované organizace a jednotlivci. Pro tyto kategorie jsou

postupně zaváděny samostatné registry a zavádějí se vůči nim různá omezení, např. pokud jde o účast na volebních kampaních či možnosti ucházet se o veřejnou funkci. Poslední rozšíření přinesly novely z konce roku 2020, na něž se zaměřilo aktuálně přijaté stanovisko. To opakuje výhrady vůči používání výrazu zahraniční agent a staví se kriticky k rozšiřování úpravy. Vyvrací také tvrzení, podle něž ruská úprava vlastně jen kopíruje regulaci, která již existuje jinde, např. v USA či Izraeli. Ačkoli právní řády těchto zemí znají instituty podobné zahraničním agentům, jejich podstata je značně odlišná (v USA se požaduje přímá kontrola agenta sponzorem, v Izraeli je stanovena dolní finanční hranice pro zařazení mezi zahraniční agenty).

Závěrečné doporučení Benátské komise směřuje, stejně jako tomu bylo v roce 2014, ke zrušení, nebo alespoň podstatnému zmírnění právní úpravy. Jak je ovšem zřejmé z vývoje posledních let, trend je přesně opačný a ruská úprava se navíc postupně stává inspirací pro některé další státy (mj. Maďarsko).

Fotografie

- [1] Červencové zasedání Benátské komise mělo hybridní formu, autor: Bru-nO, 9. červen 2018, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [2] Benátská komise se také vyjádřila k běloruské trestněprávní úpravě, autor: A_Matskevich, 12. února 2020, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.
- [3] Benátská komise se věnovala také právu na spravedlivý proces, autor: CQF-avocat, 16. září 2017, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

Benátská komise se věnovala také právu na spravedlivý proces [3]

Závěry jednání Rady OSN pro lidská práva: konflikt v Etiopii a 10 let od začátku syrského konfliktu

Daniela Petržílková

V červnu a červenci proběhlo v Ženevě zasedání Rady OSN pro lidská práva, která se mj. zabývala lidskoprávní situací v Myanmaru, Sýrii a v etiopském regionu Tigráj. Jednání probíhala na podkladě odborných zpráv vypracovaných zvláštními zpravodaji a Vysokou komisařkou OSN pro lidská práva. Česká republika na jednání mj. podpořila rezoluci požadující okamžité stažení eritrejských jednotek z Tigraje.

Rada OSN pro lidská práva („Rada“) se skládá ze 47 členů, které pravidelně volí Valné shromáždění OSN na období tří let. Česká republika je členem Rady od roku 2019 a v roce 2021 jí členství končí.

Rada přijala na svém 47. zasedání celkem 27 rezolucí. Většina z nich se vztahovala ke specifickým lidskoprávním oblastem, např. k právu na vzdělání nebo právům žen. Tyto rezoluce byly většinou přijaty konsenzuálně.

Naopak u rezolucí týkajících se konkrétních zemí (vyjma Myanmaru) došlo k vyvolání hlasování, což signalizuje nesouhlas některých států s projednáváním věci na půdě Rady. Konkrétně se jednalo o lidskoprávní situaci v Sýrii, Bělorusku, Eritreji a v etiopském regionu Tigráj. Česká republika podpořila svým hlasováním všechny rezoluce kritizující stav lidských práv v těchto zemích.

Tigráj: únosy eritrejských uprchlíků, popravu civilistů a rozsáhlé sexuální násilí

Rada projednala rezoluci týkající se etiopského regionu Tigráj, který se nachází při hranici s Eritreou. V listopadu 2020 zaútočila etiopská vláda na Tigrájskou lidově osvobozenou frontu (do roku 2018 byla tato etnická politická strana součástí etiopské vlády) mající své vojenské základny v Tigráji. V konfliktu dochází k masivnímu porušování lidských práv a etiopská vláda navíc omezila dodávky humanitární pomoci do regionu.

S tichým souhlasem etiopského premiéra Abiyho Ahmeda se do bojů zapojily eritrejské jednotky.

Eritrejský autoritářský prezident Isaias Afwerki se zapojil do konfliktu v Tigráji [1]

Zapojením eritrejské armády do bojů v Tigráji se zabývala zpráva zvláštního zpravodaje pro Eritreu, která byla na zasedání předložena Radě. Zvláštní zpravodaj se ve zprávě soustředil především na situaci eritrejských uprchlíků na území Tigraje.

V Eritreii vládne již několik dekad vojenský autoritářský režim prezidenta Isaiase Afwerkiho. Eritrea je jednou z nejvíce nesvobodných zemí na světě (celostátní volby se v zemi nekonaly od roku 1993) a její celkové skóre svobody je podle organizace Freedom House dva body ze sta (čím nižší hodnota, tím méně občanských a politických svobod v zemi je). Eritrea má tedy podobné skóre jako Sýrie, Severní Korea nebo Jižní Súdán.

Kvůli diktatuře proto z Eritreje v minulosti uprchlo mnoho občanů. Téměř 100 000 z nich skončilo v uprchlických táborech na území etiopského regionu Tigráj, který sousedí s Eritreou. Zapojení eritrejské armády do bojů v Tigráji má proto pro eritrejské uprchlíky devastující následky. Podle zvláštního zpravodaje dochází ze strany eritrejské armády k cíleným útokům na uprchlické tábory, při kterých jsou uprchlíci mimosoudně popravo-

váni, unášení a nuceně přesouvání do Eritreje, kde jsou následně vězněni. Zpravodaj ve zprávě zmiňuje i rozsáhlé drancování majetku a systematické sexuální násilí vůči civilistům ze strany eritrejské i etiopské armády.

Rezoluci odsuzující porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva v Tigraji, a požadující okamžité stažení eritrejských jednotek z regionu, předložilo k hlasování Slovinsko zastupující celou Evropskou unii. Rada rezoluci přijala v poměru 20 hlasů pro (včetně České republiky) a 14 států proti.[1]

Sýrie: systematické porušování lidských práv trvá už 10 let

Rada přijala i rezoluci týkající se lidskoprávní situace v Sýrii. V rezoluci mj. připomněla smutné desetileté výročí od započetí syrské občanské války a odsoudila závažné porušování lidských práv ze strany syrského režimu vedeného prezidentem Bašárem al-Asadem.

V zemi stále v masivním měřítku dochází k případům nuceného zmizení, které úmyslně páchají syrské bezpečnostní složky, aby tak v zemi šířily strach a potlačily jakékoliv známky odporu. Deset let po rozsáhlé vlně zatýkání jsou stále nezvěstné desítky tisíc mužů, žen i dětí, kteří byli syrskými úřady vzati do vazby. Syrské úřady odmítají příbuzným těchto nezvěstných osob podat jakoukoliv zprávu o jejich blízkých (např. zda jsou tito lidé mrtví, nebo stále naživu), což jen prodlužuje nejistotu a psychické utrpení stovek tisíc lidí.

V rezoluci Rada rovněž poukázala na závažné právní důsledky rozsáhlého zatýkání mužů a chlapců pro jejich manželky a matky. Tímto zatýkáním se totiž zvyšuje počet domácností vedených ženami, které v Sýrii čelí právním bariérám a diskriminaci. Jelikož tyto ženy nemohou doložit, že jejich manželé zemřeli v syrských věznicích, nemohou ani dědit a právně nakládat s majetkem, který fakticky spravují. Mají také problémy při registraci narození dítěte nebo v oblasti svobody pohybu.

Rezoluce odsuzující stav lidských práv v Sýrii byla Radě předložena skupinou zemí, mj. Německem, Jordánskem a Spojenými státy. Podpořilo ji 26 států, 6 států hlasovalo proti přijetí.[2] Česká republika hlasovala pro přijetí rezoluce.

Myanmar: útoky na Rohingy ze strany armády pokračují

Na předešlém zasedání, které proběhlo v únoru a březnu 2021, se Rada zabývala zejména represí proti demonstrantům protestujícím proti svržení civilní myanmarské vlády ze strany vojenské junty (viz Bulletin květen 2021, s. 6). Nejnovější rezoluce, kterou Rada na analyzovaném zasedání přijala, se naopak soustředila na pokračující represí vůči etnickým menšinám, zejména Rohingům.

V rezoluci Rada vyjádřila velké znepokojení nad zprávami o závažném porušování lidských práv Rohingů. V Myanmaru dochází ke svévolnému zatýkání příslušníků této menšiny. Mnoho z nich je ve vazbě příslušníky bezpečnostních složek mučeno. Rezoluce popisuje i úmyslné zabíjení a mrzačení dětí a sexuální násilí vůči rohingským ženám.

V Myanmaru pravidelně dochází k výpadkům internetového připojení a vojenská junta zavedla restrikce na používání sociálních sítí. Cílem armády je, aby se občané nemohli domlouvat na protestech. Rada Myanmar proto v rezoluci vyzvala ke znovuoobnovení připojení k internetu, aby tak nadále nedocházelo k porušování práv na svobodu projevu a shromažďování.

Podle Rady je rovněž nutné, aby Myanmar ve spolupráci s Bangladéšem podnikl konkrétní kroky umožňující návrat rohingských uprchlíků z Bangladéše zpět do Myanmaru, ze kterého po systematické represí uprchli.

Rezoluci týkající se práv menšin v Myanmaru předložil Radě Pákistán. Stejně jako předchozí rezoluce z března 2021 byla i tato přijata konsensem (bez vyvolání hlasování), což svědčí o široké podpoře rezoluce ze strany mezinárodní komunity.

Venezuela: trestní stíhání aktivistů a novinářů

Radě byla také předložena zpráva o lidskoprávní situaci ve Venezuele, kterou vypracovala Vysoká komisařka OSN pro lidská práva Michelle Bachelet. Podle komisařky v zemi nadále dochází k případům mimosoudního zabíjení a mučení ze strany bezpečnostních složek.

Vysoká komisařka ve zprávě rovněž popsala případy nucených zmizení a zadržování osob ve vazbě,

aniž by zadržení dostali možnost informovat o tom, kde se nachází, svou rodinu a advokáta. Podmínky ve věznicích nesplňují mezinárodní standardy; věznice jsou přeplněné, hygienické podmínky jsou špatné, zdravotní péče je nedostatečná a vězňům není poskytován dostatek jídla a pitné vody. Zvláště znepokojivé jsou podle komisařky zprávy o případech úmrtí ve věznicích z důvodu vysokého výskytu tuberkulózy a podvýživy.

Ve Venezuele není respektováno právo na spravedlivý proces. Dochází k zatýkání osob, aniž by soudci vydali příkazy k zatčení. Obhájci čelí nejružnějším překážkám v přístupu ke svým klientům a nejsou tak schopni efektivně připravovat jejich obhajobu. Justice v zemi není nezávislá a není dodržováno ani právo obviněného neobviňovat sebe a své blízké.

Komisařka se ve zprávě věnovala i porušování práva na svobodu projevu, sdružování a shromažďování. Novináři, obránci lidských práv, představitelé odborů a další aktivisté jsou ze strany venezuelského režimu trestně stíháni a označováni za „kriminálníky“ a „teroristy.“ Definice terorismu obsažená ve venezuelském právním řádu je neurčitá a je ze strany soudů interpretována tak, že postihuje široké množství aktivit.

Lidé jsou zastrašováni, aby neprojevovali své politické názory. Nevládní organizace čelí nejružnějším překážkám ze strany úřadů (např. zmrazením účtů či trestnímu stíhání), což jim významně ztěžuje nebo přímo znemožňuje činnost.

Komisařka svou zprávu uzavřela souhrnem konkrétních doporučení pro venezuelskou vládu, aby došlo ke zlepšení stavu lidských práv v zemi. Bohužel nelze předpokládat, že by venezuelská vláda změnila své praktiky jen proto, že se lidskoprávní situací ve Venezuele zabývá Rada. Je však možné, že soustavný mezinárodní tlak, společně se špatnou ekonomickou situací v zemi, povede v budoucnu alespoň k dílčímu uvolnění režimu.

Poznámky

- [1] Proti rezoluci hlasovaly Bolívie, Burkina Faso, Kamerun, Čína, Pobřeží slonoviny, Kuba, Eritrea, Indie, Namibie, Filipíny, Rusko, Somálsko, Togo a Venezuela.
- [2] Proti rezoluci hlasovaly Arménie, Bolívie, Čína, Kuba, Rusko a Venezuela.

Zdroje

- Freedom House (2021). Countries and Territories (<https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>).
- Freedom House (2021). Eritrea (<https://freedomhouse.org/country/eritrea/freedom-world/2021>).
- OHCHR (2021). 47th session of the Human Rights Council: Resolutions, decisions and President's statements (<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session47/Pages/ResDecStat.aspx>).
- OHCHR (2021). Current Membership of the Human Rights Council for the 15th cycle, 1 January – 31 December 2021 (<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/CurrentMembers.aspx>).
- Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea, Mohamed Abdelsalam Babiker, A/HRC/47/21, 12 May 2021.
- Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, A/HRC/47/55, 16 June 2021.
- Resolution of Human Rights Council. Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar, A/HR-C/47/L.11, 7 July 2021.
- Resolution of Human Rights Council. Situation of human rights in the Syrian Arab Republic, A/HRC/47/L.6, 8 July 2021.
- Resolution of Human Rights Council. Situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia, A/HRC/47/L.20, 8 July 2021.
- The Economist (2021). Eritrea, Africa's gulag state, is on the march. 22 May 2021 edition (<https://www.economist.com/leaders/2021/05/20/eritrea-africas-gulag-state-is-on-the-march>).

Fotografie

- [1] Isaias Afwerki in 2002, autor: Helene C. Stikkel, 10. prosince 2002, zdroj: Wikimedia Commons, public domain, editace: ořez.
- [2] Palais des nations (front), autor: Matteo Corti, 2. září 2011, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

Rada OSN pro lidská práva se schází v Paláci národů v Ženevě. [2]

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Bývalý velitel súdánské milice v Dárfúru zvaný Ali Kushayb stane před Mezinárodním trestním soudem

Alžběta Dvořáková

V červenci tohoto roku byla u haagského soudu potvrzena obvinění v případě Abd al-Rahmana, kterému se také přezdívá Ali Kushayb. Toho čeká trestní řízení za zločiny, které měl údajně spáchat v letech 2003 a 2004 na území Dárfúru v západním Súdánu. Mezinárodní trestní soud tak bude poprvé vyšetřovat události v Dárfúru.

Abd al-Rahman byl v letech 2003 a 2004 velitelem milice Janjaweed, která operovala na území súdánského Dárfúru, především v jeho regionech Wadi Salih a Mukjar. Abd al-Rahman je Mezinárodním trestním soudem (dále MTS) obviněn z 31 bodů válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, které měly být spáchány v roce 2003 a 2004. Údajné zločiny spáchané obviněným jsou například záměrné útoky na civilní obyvatelstvo, vraždy, sexuálně motivované útoky, mučení, kruté zacházení a pokusy o vraždu. Pro soudní proces s Abd al-Rahmanem bylo ze strany MTS identifikováno 151 obětí, které se budou řízení účastnit.

Podle slov bývalé žalobkyně MTS Fatou Bensoudy, která v době svého mandátu obvinění připravovala, spolupracoval Abd al-Rahman a milice Janjaweed s armádou a policií, stejně jako s tehdejší vládou Súdánu. Kvůli častým útokům na civilní obyvatelstvo a devastaci vesnic byly tisíce Súdánců nuceny utéct, přičemž ani útek jim často nezajistil bezpečí. Žalobkyně ve svém projevu popsala případ mužů v regionu Mukjar, kteří byli na útěku před milicemi Janjaweed a kteří jimi byli později zajati, odvezeni a popraveni. Podle žalobkyně nasvědčují důkazy tomu, že byl Abd al-Rahman u těchto činů osobně přítomen. Podle důkazů se řady zločinů také aktivně účastnil, sám zabíjel a útoky dále vedl či nařizoval.

Na al-Rahmana byl v roce 2007 vydán zatykač, do vazby se ale dostal až v loňském roce, kdy se dobrovolně vydal orgánům Středoafričské republiky. Po

Případ Abd al-Rahmana u MTS [1]

sléze byl v červnu 2020 předán do vazby MTS, kde momentálně čeká na soud. V červenci tohoto roku vůči němu MTS potvrdil obvinění, může s ním být proto zahájen proces. Půjde zároveň o první trestní řízení na půdě MTS, ve kterém se bude soud zabývat zločiny spáchanými v súdánském Dárfúru v letech 2003 a 2004.

Dosud nevyřešené dárfúrské případy

Případy rozsáhlého porušování lidských práv v Dárfúru se MTS věnuje již od roku 2005. V tomto roce přijala Rada bezpečnosti OSN Rezoluci 1593, kterou situaci v Dárfúru postoupila MTS. Súdán se tímto stal prvním případem, kdy Rada bezpečnosti OSN pověřila MTS vyšetřováním určité situace v zemi, která není smluvní stranou Římského statutu. Rezoluce 1593 spolu s mírovou smlouvou uzavřenou v Džubě v roce 2020 právně zavazují Súdán, aby s MTS spolupracoval při vyšetřování i samotném trestním řízení, umožnil vstup vyšet-

řovatelům na území Súdánu a poskytnul relevantní dokumenty potřebné k soudnímu procesu.

Případ Abd al-Rahmana zároveň není jediným dárfúrským případem, kterým se MTS zabývá. Zatykač je uvalen také na Abdela Raheema Husseina, Ahmada Haruna a Abdallaha Bandu. V roce 2009 byl také vydán zatykač na bývalého prezidenta Súdánu Umara al-Bašira, který se stal prvním podezřelým z genocidy na půdě MTS.

Kromě Abd al-Rahmana se zatím žádný z podezřelých z hromadného porušování lidských práv v Dárfúru nedostal do vazby MTS, což se ale může v blízké době změnit. Podle slov žalobkyně Bensoudy projevil Ahmad Harun zájem o přesun ze Súdánu do vazby MTS, což by mu mělo být umožněno. V červnu 2021 se vyjádřila vláda Súdánu, že plánuje vydat MTS i ostatní podezřelé, včetně Umara al-Bašira.

Vyhledky na přiblížení se spravedlnosti v Dárfúru

Počátky konfliktu v súdánském Dárfúru sahají do roku 2003, kdy proti vládě začali bojovat rebelové Súdánské osvobodenecké armády a Hnutí pro rovnost a spravedlnost. Proti nim bojoval tehdejší súdánský prezident al-Bašír právě pomocí arabské milice Janjaweed, která ovšem útočila nejen na rebely, ale i na civilní obyvatelstvo. V roce 2019 byl al-Bašír svržen z úřadu prezidenta a v Súdánu byla zřízena Rada suverenity, která by měla Súdán vést k demokratickým volbám, jež jsou naplánované na rok 2022. V roce 2020 pak podepsala súdánská vláda s rebely mírovou dohodu v Džubě (*Juba Peace Agreement*), čímž byl konflikt oficiálně ukončen.

Na konflikt v Dárfúru reagovalo mezinárodní společenství hybridní operací OSN s Africkou unií (*UNAMID, United Nations-African Union Mission in Darfur*), která byla ustanovená v roce 2007. Operace měla za cíl ochranu civilního obyvatelstva, humanitární pomoc zasaženým a stabilizaci situace v regionu. Díky pozitivnímu vývoji situace v Dárfúru byl mandát operace *UNAMID* ukončen k prosinci 2020.

Vývoj v Dárfúru se v posledních dvou letech mění k lepšímu, což dokazuje i přístup súdánské vlády k vydání podezřelých k trestnímu stíhání u MTS. Mluvčí súdánské vlády al-Taishi se v souvislosti s vydáním al-Bašira vyjádřil se slovy: „*Není možné dosáhnout spravedlnosti, dokud se nezahojí rány.*“

Žalobkyně MTS Fatou Bensouda navštívila v závěru svého mandátu v červnu tohoto roku Dárfúr, kde se setkala s představiteli vlády i s oběťmi zločinů spáchaných v letech 2003 a 2004. Ve svém projevu při slyšení ohledně potvrzení obvinění Abd al-Rahmana vyjádřila naději, že obvinění stanou před soudem a že se dárfúrské případy konečně vyřeší. Žalobkyně rovněž zdůraznila, že dosažení spravedlnosti vyžaduje trpělivost, ale zájem obětí na dosažení spravedlnosti nakonec převládne.

Zdroje

- Al Jazeera. 2019. Sudan forms 11-member sovereign council, headed by al-Burhan: <https://www.aljazeera.com/news/2019/8/20/sudan-forms-11-member-sovereign-council-headed-by-al-burhan>
- Al Jazeera. 2020. Sudan's government, rebel groups sign landmark deal: <https://www.aljazeera.com/news/2020/10/3/sudans-government-rebels-set-to-sign-landmak-deal>
- BBC News. 2021. Sudan agrees to hand over Darfur war crimes accused: <https://www.bbc.com/news/world-africa-57628697>
- Beaumont, Peter. Notorious Sudanese militia chief in Darfur arrested in CAR. *The Guardian*. 2020: <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/09/notorious-sudanese-militia-chief-in-darfur-conflict-arrested-in-car>
- Mezinárodní trestní soud. 2005. Darfur, Sudan: <https://www.icc-cpi.int/darfur>
- Mezinárodní trestní soud. 2020. Statement of ICC Prosecutor to the United Nations Security Council on the Situation in Darfur, pursuant to UNSCR 1593 (2005). Haag: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=201210-prosecutor-statement-unsc-darfur>
- Mezinárodní trestní soud. 2020. Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, following the surrender and transfer of alleged militia leader, Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman, also known as Ali Kushayb, to the Court. Haag: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=200609-otp-statement-ali-kushayb>
- Mezinárodní trestní soud. 2021. Case Information Sheet: Situation in Darfur, Sudan The Prosecutor v. Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman: <https://www.icc-cpi.int/CaseInformationSheets/abd-al-rahmaneng.pdf>
- Mezinárodní trestní soud. 2021. Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, at the opening of the confirmation of charges hearing in the case against Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman. Haag: <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=210524-otp-statement-coc-abd-al-rahman>
- Rada bezpečnosti OSN. 2005. Rezoluce 1593 (2005): <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Darfur%20SRES1593.pdf>
- Rada bezpečnosti OSN. 2014. Rezoluce 2148 (2014): <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2148>
- UNAMID. 2020. UNAMID ends its mandate on 31 december 2020. Kartúm: <https://unamid.unmissions.org/unamid-ends-its-mandate-31-december-2020>

Fotografie

- [1] Případ Abd al-Rahmana u MTS, zdroj: ICC-CPI, editace: ořez.

Strůjce masakru v Srebrenici Mladić definitivně odsouzen na doživotí

Tomáš Münzberger

Bývalý náčelník generálního štábu armády Republiky srbské Ratko Mladić byl v rámci odvolacího řízení odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí. Soud tak potvrdil verdikt prvoinstančního řízení, proti kterému se Mladić i žalobce odvolali.

Ratko Mladić byl velitelem srbské armády v letech 1992 až 1995. Tzv. bosenský rezník je nechvalně známý především pro masakr v Srebrenici a téměř čtyřleté obléhání Sarajeva. Od vydání zatykače Mezinárodním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (*International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, ICTY*) roku 1996 uplynulo do jeho zadržení dlouhých šestnáct let. Zadržení Mladiće bylo mimo jiné podmínkou pro Srbsko, aby se mohlo stát kandidátskou zemí EU.

Ratko Mladić byl odsouzen prvoinstančním rozsudkem Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii v roce 2017 (viz Bulletin prosinec 2017, s. 10). Ve stejném roce ukončil tribunál svou činnost, a proto odvolací řízení probíhalo před Mezinárodním reziduálním mechanismem pro trestní tribunály (*International Residual Mechanism for Criminal Tribunals, IRMCT*), jenž se zkráceně označuje jako Mechanismus a je rovněž mezinárodním tribunálem.

Rozhodnutí Mechanismu pro trestní tribunály

Odvolací soud v plném rozsahu odmítl všechny body odvolání, a to jak na straně Ratka Mladiće, tak na straně obžaloby. Obžaloba byla rozdělena již v prvoinstančním řízení do čtyř částí, tzv. společných zločineckých plánů (*joint criminal enterprise, JCE*).

Prvním JCE byl masakr osmi tisíc Bosňanů muslimského vyznání v Srebrenici. V tomto případě byl Mladić shledán vinným z genocidy, perzekuce, vraždy, vyhlazování a násilného přesunu obyvatelstva. Druhá část se věnovala obléhání Sarajeva, které se zaměřovalo na nevojenské cíle a podléhalo Mladićovu velení. Obžaloba i soud se shodli, že se

Ratko Mladić v Sarajevu [1]

Mladić v Sarajevu dopustil šíření teroru mezi civilním obyvatelstvem, nezákonných útoků na civilisty a vraždy.

Třetí část rozsudku byla věnována Mladićem řízeným únosům několika pracovníků OSN za účelem zabránit leteckým útokům Severoatlantické aliance. Tato část se jako jediná obešla bez odlišného stanoviska, když IRMCT potvrdil, že Mladić spáchal zločin braní rukojmích.

Poslední zbytková část obžaloby nazvaná „Zastřešující společný zločinecký plán“ (*Overarching Joint Criminal Enterprise*) zahrnovala zločiny, které se udály na území deseti bosenských obcí. V tomto případě byla obžaloba úspěšná jen částečně, a to v případě zločinů perzekuce, vyhlazování, vraždy, deportace a násilného přesunu obyvatelstva.

Shoda panovala v otázce, že bosenští muslimové a bosenští Chorvaté, kteří byli zavražděni nebo vystěhováni z vesnic na území Bosny, jsou chráněnými skupinami podle čl. 2 Úmluvy o genocidě. Tříčlenná většina soudců IRMCT však nebyla nade vše pochybnost přesvědčena o úmyslu zničit podstatnou část této chráněné skupiny, ani o úmyslu spáchat genocidu. Mladić tak byl odsouzen za genocidu v Srebrenici, avšak nikoliv na území jiných obcí.

Stejný výsledek s výrazným disentem

IRMCT shledal, že Mladić je vinen ve výše uvedených bodech, čímž bezvýhradně potvrdil závěr prvoinstančního řízení. Drtivá většina bodů však byla přijata v poměru čtyři ku jedné. Proti většině se postavila předsedající soudkyně Prisca Matimba Nyambe.

Nyambe je přesvědčena, že prvoinstanční rozsudek ve věci Mladić je vadný, a je proto zastánkyní obnovy řízení. Soudkyně mimo jiné věří, že odsun třiceti tisíc Bosenských muslimů ze Srebrenice po dobytí enklávy byl proveden z humanitárních důvodů, jak tvrdila Mladićova obhajoba.

Další Srbové odsouzeni

Závěrem června byli také odsouzeni další dva Srbové Jovica Stanišić a Franko Simatović. Stanišić je bývalým velitelem Státní bezpečnosti a Simatović velel Jednotce pro zvláštní operace. Jejich společné soudní řízení je zajímavé také proto, že od jejich zadržení uplynulo již 18 let. V rámci nejdelšího procesu z bývalé Jugoslávie ICTY oba muže nejprve osvobodil.

Následně v odvolacím řízení soudci odmítli prvoinstanční rozhodnutí. To rozhodlo, že ač se údajné zločiny staly, nebylo možné prokázat, že příkazy velitelů měly za následek páchání zločinů. Místo vydání nového rozhodnutí soudci rozhodli o obnově řízení. IRMCT nyní v první instanci odsoudil oba Srby ke dvanácti rokům odnětí svobody.

Oběma mužům, kteří si již převážnou část trestu odpykali, se nakonec podařilo prokázat spojení s činností jediné polovojenské jednotky, tzv. Rudých baretů. Osmnáct mužů se na severu Bosny ve vesnici Bosanski Samac dopustilo vražd, mučení a znásilnění na bosenských muslimech a bosenských Chorvatech. Stanišić ani Simatović neměli nad těmito zločiny kontrolu, ale soud dovedl, že jejich praktická pomoc při výcviku této jednotky měla zásadní vliv na její zločiny.

Nepodařilo se však prokázat, že byli součástí společného zločineckého plánu odstranit nesrbské obyvatelstvo z území Srbska a jím nárokováného území Bosny a Chorvatska. Přispívat k tomu měli ovládním polovojenskými jednotkami mimo srbské území. Odborníci poukazují na obtížnost prokázání viny

v případech, kdy státy využívají v zahraničí polovojenské jednotky k plnění svých cílů. Je jednoduché se od takových činů distancovat a o to těžší prokázat osobám odpovědnost za zločiny, které jednotky spáchaly. Žalobce i obhajoba se plánují odvolat.

Zdroje

- Mezinárodní reziduální mechanismus pro trestní tribunály. 2021. Appeal Judgement, Case no. MICT-13-56-A. https://www.irmct.org/sites/default/files/case_documents/210608-appeal-judgment-JUD285R0000638396-mladic-13-56-en.pdf
- Mezinárodní reziduální mechanismus pro trestní tribunály. 2021. STANIŠIĆ and SIMATOVIĆ (MICT-15-96). <https://www.irmct.org/en/cases/mict-15-96>
- Van den Berg, Stephanie. Stanisic and Simatovic: Slim Convictions in Longest Running Yugoslav Trial. Justiceinfo.net. 1. 7. 2021. <https://www.justiceinfo.net/en/79329-stanisic-simatovic-slim-convictions-longest-running-yugoslav-trial.html>
- Brkanic, Dzana. UN Court Confirms Ratko Mladic's Life Sentence for Genocide. Balkan Transitional Justice. 8. 7. 2021. <https://balkaninsight.com/2021/06/08/un-court-confirms-ratko-mladics-life-sentence-for-genocide/>
- Van den Berg, Stephanie. 26 Years After the Bosnia War, Mladic Case Ends. Justiceinfo.net. 8. 6. 2021. <https://www.justiceinfo.net/en/78339-26-years-after-the-bosnia-war-mladic-case-ends.html>
- Borger, Julian. Prisca Matimba Nyambe: who is the dissenting judge in Ratko Mladic case? The Guardian. 8. 6. 2021. Prisca Matimba Nyambe: who is the dissenting judge in Ratko Mladic case? | Ratko Mladic | The Guardian

Fotografie

- [1] Evstafiev-mladic-sarajevo1993w, autor: Mikhail Evstafiev, 1992, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.
- [2] War damage on Sarajevo buildings, autor: Michał Huniewicz, 29. března 2014, zdroj: Flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.

Pozůstatek války v Sarajevu [2]

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: *Monika Hanych a Hubert Smekal*

Policejní kontroly v Evropě: Jak velkou roli hraje rasa a etnikum?

Martin Mišek

Agentura Evropské unie pro základní práva vydala zprávu, která poprvé zdůrazňuje rozsah diskriminace lidí menšinového etnického původu při policejních kontrolách. Dokument Agentura zveřejnila u příležitosti výročí úmrtí George Floyd, jenž zemřel během zatýkání americkým policistou.

Zjištění Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA) poukazuje na obecný trend, kdy jsou po celé Evropě disproporčně zastavováni a prohledáváni příslušníci menšin. Stále častější kontroly Afričanů, Romů, Asiatů, muslimů a dalších menšin na oplátku silně ovlivňují jejich důvěru v policii. FRA tak chce zemím EU, Spojenému království a Severní Makedonii poskytnout návrh, který jim pomůže zajistit, aby jejich policejní postupy respektovaly základní lidská práva.

Právo na rovné zacházení

Ředitel FRA Michael O'Flaherty vysvětlil iniciativu následovně: „*Před rokem protesty Black Lives Matter zdůraznily potřebu potírat rasismus a diskriminaci, které jsou v našich společnostech stále častější. Je na čase obnovit důvěru mezi všemi komunitami a zajistit, aby policejní kontroly byly vždy spravedlivé, oprávněné a přiměřené.*“ Reagoval tak na zjištění, že policejní kontroly se častěji týkají mužů, mladých lidí, muslimů, etnických menšin a těch, kteří se neidentifikují jako heterosexuálové.

Policie například zastavila 21 % osob ve věku 16 až 29 let, ve srovnání s 6 % lidí ve věku 65 let a více. Z lidí, kteří se považují za příslušníky etnické menšiny, policisté zkontrolovali 22 %, oproti 13 % lidí, kteří se za součást etnické menšiny nepovažují. Podle ředitele FRA má přitom každý právo na rovné zacházení, a to i během policejních kontrol.

Zpráva FRA se zaměřila na policejní kontroly [1]

Kontroly chodců a důvěra v policii

Ačkoliv by se mohlo zdát, že kontroly probíhají převážně při jízdě automobilem, opak je pravdou. Zkušenosti lidí se liší podle situací, v nichž jsou zastaveni. V České republice se provedla kontrola 73 % většinové populace během jízdy automobilem, na kole či v jiném vozidle. Oproti tomu policie zkontrolovala romskou menšinu z velké části (63 %) při chůzi. Podobné údaje platí i pro jiné státy. Například přistěhovalci a jejich potomci z jižní Asie v Řecku a přistěhovalci či jejich potomci ze subsaharské Afriky v Rakousku zažili policejní kontrolu hlavně jako chodci (78 %, resp. 72 %).

Kontext policejní kontroly může samozřejmě ovlivnit důvěru lidí v tuto instituci. Lidé pravděpodobně nebudou skeptičtí v případě kontroly během řízení, jelikož se jedná o náhodné kontroly, které nesou-

visejí s osobními charakteristikami zastavované osoby. Důvěru v policii může však ovlivnit fakt, že lidé z menšin se častěji museli prokázat doklady totožnosti než lidé z běžné populace, ať už při chůzi nebo ve vozidle. Velký rozdíl je také v prohledávání samotných lidí či vozidel. Policie prohledala třikrát více lidí menšinového etnického původu oproti lidem z většinové populace.

Nevhodné chování policistů v některých balkánských státech kritizovala v roce 2018 i Rada Evropy. Jednalo se například o neadekvátní reakci chorvatských úřadů na rozšířené projevy rasismu a xenofobie vůči Srbům, LGBT lidem, uprchlíkům a Romům.[1] Oproti tomu se podle Rady Evropy zlepšila situace ve Španělsku, a to i díky školení o nediskriminaci, které policisté podstoupili.

Chování policistů

Čtyři pětiny lidí uvedly, že policisté s nimi zacházeli s respektem, když byli zastaveni ve vozidle. Méně lidí mělo stejný pocit při zastavení pěšky (60 %). Avšak pouze 46 % lidí z menšin mělo stejný názor – ať už byli kontrolováni jako chodci, nebo při jízdě vozidlem. Vnímání chování policistů se liší podle země a etnické skupiny. Největší rozdíly vykazují Itálie, Nizozemsko, Portugalsko a Švédsko. V České republice bylo s policisty spokojeno 36 % Romů oproti 80 % většinové populace. Obecně některé skupiny obyvatel mají pozitivní názor na interakce s policisty. Patří mezi ně starší lidé, vysokopříjmové osoby, příslušníci etnické většiny, křesťané a ateisté.

Důvěra přistěhovalců a etnických menšin v policii závisí i na vnímání kontrol. Úroveň důvěry zachycuje desetibodová stupnice, kde vyšší hodnoty označují větší důvěru. Například mezi Romy je úroveň důvěry nižší (2,8) u těch, kteří se domnívají, že byli zastaveni kvůli svému etniku. Ti, kteří kontrolu takto nevnímali, policii důvěřují o něco více (4,4). Nejvyšší hodnotu důvěry vykazují přistěhovalci a potomci přistěhovalců z Asie (6,3) – navzdory tomu, že se domnívají, že byli zkontrolováni kvůli svému etniku. Nejméně důvěry mají již zmiňovaní Romové.

Co s výsledky?

FRA svou zprávou vyzývá země EU, aby bojovaly proti diskriminaci a ukončily nezákonné etnické

profilování. Pro podporu spravedlivějšího jednání ze strany policistů vydala Agentura dokument popisující, jak se vyhnout této diskriminaci.[2] Průvodce obsahuje praktické informace, které policie může použít při své každodenní práci. Příkladem je doporučení o používání formulářů pro zastavení a prohlídky. Policistům tyto formuláře umožňují přemýšlet nad prováděním řádně odůvodněných kontrol. Velký důraz dokument klade na odbornou přípravu policistů, která má mimo jiné působit proti stereotypům a předsudkům. Pro konkrétnost je publikace doplněna o několik případových studií.

Otázka zní, jak státy s dokumentem a s výsledky nejnovější zprávy naloží. Zdá se, že konkrétní výsledky zaznamenalo zatím pouze zmiňované Španělsko. Ministerstvo vnitra ČR na základě daného průvodce připravilo tzv. Akční plán Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám.[3] Jedná se o několik školení a kurzů pro policisty se zaměřením na problematiku diskriminace menšin. Měli bychom ale zvážit, zda rozsah a celkový dopad tohoto plánu bude dostačující.

Poznámky

- [1] Council of Europe. 2018. ECRI Report on Croatia. Strasbourg: ECRI Secretariat (<https://rm.coe.int/fifth-report-on-croatia/16808b57be>).
- [2] European Union Agency for Fundamental Rights. 2018. Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide. Luxembourg: Publications Office (https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-preventing-unlawful-profiling-guide_en.pdf).
- [3] Ministerstvo vnitra České republiky. 2018. Akční plán Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám do roku 2020. Praha: MVČR (<https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-pro-praci-police-cr-ve-vztahu-k-mensinam-do-roku-2020.aspx>).

Zdroje

- Boffey, Daniel. EU report details role of race and ethnicity in use of 'stop and search'. The Guardian. 25. 5. 2021 (<https://www.theguardian.com/world/2021/may/25/eu-report-highlights-widespread-use-of-stop-and-search-on-ethnic-minorities>).
- Engels, George, Isaac, Lindsay a Kottasová, Ivana. Police forces across Europe accused of 'ethnic profiling' when stopping and searching people. CNN. 25. 5. 2021 (<https://edition.cnn.com/2021/05/25/europe/european-union-police-minorities-intl/index.html>).
- European Union Agency for Fundamental Rights. 2021. Your rights matter: Police stops, Fundamental Rights Survey. Luxembourg: Publications Office (https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-fundamental-rights-survey-police-stops_en.pdf).
- International Ombudsman Institute. Police stops in Europe: everyone has a right to equal treatment. The IOI. 27. 5. 2021 (<https://www.theioi.org/ioi-news/current-news/police-stops-in-europe-everyone-has-a-right-to-equal-treatment>).

Fotografie

- [1] Zpráva FRA se zaměřila na policejní kontroly, autor: Charly_7777, 23. červen 2016, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

Big Brother Watch: budoucnost hromadného sledování v Evropě

Barbora Bromová

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva vydal hned dva dlouho očekávané rozsudky týkající se takzvaného mass surveillance – tedy užívání sledovacích metod, které státům umožňují skrytě monitorovat jedince a shromažďovat o nich citlivé informace. I když štrasburský soud shledal porušení Úmluvy v obou případech, zklamal mnohé naděje na přísnější postup vůči plošnému sledování.

Na rozsudky Big Brother Watch a ostatní proti Spojenému království a Centrum för Rättvisa proti Švédsku se nejen ve Štrasburku čekalo dlouho. Mnozí doufali, že přijdou s výraznou změnou kurzu, kterým se plošné sledování na starém kontinentě ubírá. I když velký senát Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) shledal porušení článků 8 a 10 Úmluvy, hromadné sledování jako takové nezastavil a dokonce ho označil za „nutné pro udržení veřejného pořádku“. Pro ty, kteří očekávali odsouzení sledovacích praktik ve službách státu a jednoznačný zákaz plošného používání podobných strategií, tak byly rozsudky v obou případech zklamáním.

Sleduje se v Británii i ve Švédsku

V obou rozsudcích šlo o hromadné sledování občanů státními bezpečnostními službami – tedy o strategie, které využívají státní tajné služby ke sběru informací z hromadných komunikačních kanálů včetně internetu. V britském případě zažalovala nezisková organizace Big Brother Watch spolu se skupinou dalších patnácti organizací a osob Spojené království kvůli sledovacím praktikám britské vládní zpravodajské služby v rámci programu Tempora, na které poukázaly materiály odhalené Edwardem Snowdenem v roce 2013. Obranu soukromí švédských občanů si na sebe zase vzala nezisková organizace Centrum för Rättvisa (v překladu „Centrum pro spravedlnost“), která poskytuje švédským občanům právní zastoupení v podobných lidskoprávních procesech.

Samotnou možnost sledování cizí komunikace státními orgány potvrdil štrasburský soud již v dřívější

Žaloby reagovaly na odhalení Edwarda Snowdena [1]

judikatuře, která označuje tyto praktiky jako přípustné v rámci poměrně širokého prostoru pro uvážení jednotlivých států – alespoň pokud vykonávající orgány řádně dodržují zásady minimální ochrany popsané v rozsudku Weber a Saravia proti Německu (odst. 95). V nynějších rozsudcích ale velký senát usoudil, že nebyla dostatečně zajištěna ani minimální ochrana, a došlo tedy k porušení článků 8 a 10 Úmluvy. Plošné sledování jako takové ale podle Soudu nutně Úmluvu porušovat nemusí. Soudci hromadné sledování dokonce označili za nevyhnutelný nástroj, nutný k boji s přeshraničním zločinem a terorismem – pro který neexistuje vhodná, méně kontroverzní alternativa. V tomto ohledu navazují oba rozsudky na předchozí judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

Nový náhled na důležitost ochrany soukromí?

Přesto se tyto dva rozsudky velkého senátu podle některých akademiků rozcházejí s širšími evropskými trendy. Zdá se, že v soudním přemýšlení o problematice hromadného sledování nastal v nedávné době čitelný obrat, který je obzvláště patrný v judika-

tuře Soudního dvora Evropské unie. Lucemburský soud byl – tak jako do jisté míry i soud štrasburský – v rámci svého minulého rozhodování obzvláště citlivý k ochraně soukromí, kterou v některých případech upřednostňoval i nad jiné celospolečenské zájmy. Vymezoval se tak proti trendům sekuritizace a bezpečnostní rétoriky, které „hrají do karet“ zástupcům státních informačních služeb.

Mezi příklady této tendence lze uvést rozsudky Soudního dvora Privacy International a Tele 2 Sverige, které zdůraznily důležitost ochrany soukromí v rámci unijního práva i lidskoprávních principů. Přelomovým se ale zdá být rozsudek La Quadrature Du Net z října minulého roku, který dal přednost posílení státní bezpečnosti na úkor ochrany osobních údajů. Štrasburské soudní uvažování patrné z Big Brother Watch i Centrum för Rättvisa se lucemburskému rozsudku La Quadrature Du Net v mnohém podobá a akademičtí komentátoři varují před negativními dopady této konvergence mezi oběma evropskými soudy.

Zajímavé je také uvážení kontextu, ve rámci kterého rozsudky vznikly. Sběr a analýza osobních údajů jsou pilířem hlavních strategií ve státním boji proti šíření pandemie koronaviru, a jsou nezbytné pro efektivitu trasování nakažených - například přes cestovní formuláře, dotazníky pro zákazníky některých služeb, či mobilní aplikace. Je možné, že za větším důrazem na veřejnou bezpečnost na úkor soukromí a ochrany osobních údajů můžeme vidět pokračující pandemii? Od pobouřené reakce na Snowdenova odhalení přeci jen už utekla necelá dekáda a je možné, že světové události posledních dvou let zahýbaly s prioritami v očích veřejnosti i štrasburských soudců. V blízké budoucnosti se žádná výraznější změna systémů plošného sledování na základě těchto rozsudků neočekává – sledovací taktiky různého druhu se budou v Evropě zcela jistě využívat dál, a to nejen ke krocení pandemie.

Zdroje

Monika Zalnierite, A Dangerous Convergence: The Inevitability of Mass Surveillance in European Jurisprudence. EJIL: Talk. 4. 6. 2021 <https://www.ejiltalk.org/a-dangerous-convergence-the-inevitability-of-mass-surveillance-in-european-jurisprudence/>

Eliza Watt, Much Ado About Mass Surveillance – the ECtHR Grand Chamber ‘Opens the Gates of an Electronic “Big Brother” in Europe’ in Big Brother Watch v UK. Strasbourg Observers. 28. 6. 2021 <https://strasbourgobservers.com/2021/06/28/much-ado-about-mass-surveillance-the-ecthr-grand-chamber-opens-the-gates-of-an-electronic-big-brother-in->

[-europe-in-big-brother-watch-v-uk/](#)

Judith Vermeulen, Big Brother May Continue Watching You. Strasbourg Observers. 12. 10. 2018 <https://strasbourgobservers.com/2018/10/12/big-brother-may-continue-watching-you/>

Mark Klamberg, Big Brother’s Little, More Dangerous Brother: Centrum för Rättvisa v. Sweden. Verfassungsblog, 1. 6. 2021 <https://verfassungsblog.de/raettvisa/>

European Court of Human Rights, Weber and Saravia v. Germany - Application no. 54934/00. HUDOC: Cour (Troisième Section). 29. 6. 2006 <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-76586>

European Court of Human Rights, Centrum för rättvisa v. Sweden - Application no. 35252/08. HUDOC: Résumés juridiques, 25. 5. 2021 <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=002-13279>

European Court of Human Rights, Big Brother Watch v. United Kingdom - Application nos. 58170/13, 62322/14 and 24960/15, HUDOC. 4. 2. 2019 <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-186048>

Fotografie

[1] Žaloby reagovaly na odhalení Edwarda Snowdena. Edward Snowden, autor: Freedom of the Press Foundation, 1. února 2014, zdroj: Freedom of the Press Foundation, CC BY 4.0, editace: ořez.

[1] Remix Surveillance, autor: Irbsas, 5. prosince 2019, zdroj: Wikimedia Commons, CC0 1.0, editace: ořez.

Většina sledování se týká internetové komunikace [2]

Letní aktuality evropské sekce

Eliška Hůlová

ESLP: odpovědnost orgánů u domácího násilí a vraždy

Velký senát se v případě Kurt proti Rakousku zabýval problematikou domácího násilí, při kterém může dojít až k ohrožení života. Připomněl, že státní orgány musí v případech domácího násilí postupovat bezodkladně a se zvláštní péčí. V souvislosti s tzv. Osmanovým testem [1] také zdůraznil, že je jejich povinností proaktivně, samostatně a komplexně zhodnotit riziko ohrožení života.

Přestože daný případ vyústil v zavraždění vlastního syna ve škole a následnou sebevraždu pachatele, Štrasburk neshledal v namítaném nenařizení vazby pochybení rakouských orgánů. Podle Soudu postupovaly dostatečně svědomitě – obětí násilí byla především matka a nic nenasvědčovalo možnému ohrožení života dítěte. Je třeba rovněž respektovat i práva obviněného obsažená v článku 5 Úmluvy, dle kterého nemůže být uvalení vazby čistě preventivního charakteru.

ESLP: náhradní mateřství nadále v prostoru pro uvážení států

Islandský pár, který podstoupil v Kalifornii proces náhradního mateřství a byl podle tamních zákonů zapsán v rodném listu dítěte, namítal u ESLP porušení práva na soukromý a rodinný život, když islandské úřady odmítly jejich rodičovství uznat. Islandská úprava totiž surogátní mateřství nepovoluje. Úřady však dítě svěřily zamýšleným rodičům alespoň do pěstounské péče s tím, že jedinou možností jak se stát jeho právními rodiči je adopce.

ESLP v případě *Valdís Fjölfnisdóttir a další proti Islandu* uznal, že mezi manželi a dítětem vzniklo silné rodinné pouto, k zásahu do práva na rodinný život však díky svěření dítěte do péče nedošlo. Samotnou otázku uznávání náhradního mateřství Štrasburk nadále ponechal na vlastním uvážení států. Nevyužil přitom ani příležitosti vyjádřit se k nejlepšímu zájmu dítěte v obdobných případech.

Marija Pejčinović Burić, generální tajemnice Rady Evropy [1]

SDEU: Eurozatykač po zrušení amnestie, aneb ne dvakrát v jedné věci

Vydání evropského zatýkacího rozkazu po zrušení amnestie není podle generální advokátky Juliane Kokott v rozporu se zásadou *ne bis in idem*. Vyjádřila se tak k předběžné otázce bratislavského okresního soudu, který zvažuje vydání eurozatykače na jednoho z obžalovaných ve věci únosu syna prezidenta Kováče v roce 1995.

Trestní stíhání bylo tehdy zastaveno kvůli vydání amnestie, kterou v roce 2017 Národní rada zrušila. Podle generální advokátky je vydání eurozatykače možné. Pro uplatnění zásady je totiž třeba, aby zastavení trestního stíhání bylo definitivní a zároveň aby k němu došlo na základě posouzení věci samé. K tomu však při amnestii nedochází.

SDEU: Lze žádat o azyl v EU po neúspěchu v Norsku?

Zamítnutí žádosti o azyl Norskem není podle Soudního dvora důvodem k odmítnutí další žádosti členským státem EU. V odpovědi na předběžnou otázku Německa Soudní dvůr uvedl, že ačkoliv se Norsko účastní společného evropského azylového systému, nelze na jeho rozhodnutí nahlížet jako na rozhodnutí členského státu. Novou žádost o mezinárodní ochranu podanou tímž žadatelem v takovém případě nelze vnímat jako „následnou žádost“, kterou by bylo možné v souladu se směrnicí o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany odmítnout jako nepřípustnou.

Rada Evropy: stav demokracie v Evropě zaznamenává úpadek

Vyšla nová zpráva Rady Evropy o stavu demokracie, lidských práv a vládě práva. Přestože v řadě členských států dochází k neustálému pokroku, celkový stav demokracie napříč Evropou se nachází spíše v úpadku. Globální zdravotní krize a s ní přijatá opatření celou situaci ještě umocnila. Nejzávažnější zjištění poukazují na ohrožení nezávislosti a nestrannosti justice, omezování svobody projevu či výrazný pokles důvěry ve veřejné orgány. Podle generální tajemnice Marije Pejčinović Burić je Rada Evropy připravena pomoci znepokojivý vývoj zvrátit, je však na členských státech, aby k tomu projevíly politickou vůli.

Ilustrační fotografie [2]

Poznámky

- [1] Test k posuzování porušení pozitivního závazku státu k ochraně práva na život před zásahem třetí osoby; vyplývá z případu *Osman proti Spojenému království*.

Zdroje

- Evropský soud pro lidská práva. Rozsudek velkého senátu ve věci Kurt proti Rakousku, 15. června 2021 [tisková zpráva] (<http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7050589-9521353>).
- Evropský soud pro lidská práva. Rozsudek ve věci Fjölfnisdóttir a další proti Islandu, 18. května 2021 [tisková zpráva] (<http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7021990-9472889>).
- Dr Iliadou, Marianna. Valdís Fjölfnisdóttir and Others v Iceland: cross-border surrogacy and foster care. What about the best interests of the child? [online]. Strasbourg Observers. 30. června 2021 (<https://strasbourgobservers.com/2021/06/30/valdis-fjolfnisdottir-and-others-v-iceland-cross-border-surrogacy-and-foster-care-what-about-the-best-interests-of-the-child/>).
- Soudní dvůr Evropské unie. Návrh generální advokátky ve věci C-203/20 AB a i., 17. června 2021 [tisková zpráva] (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-06/cp210107sk.pdf>).
- Soudní dvůr Evropské unie. Rozsudek ve věci C-8/20 L. R. vs. Bundesrepublik Deutschland, 20. května 2021 [tisková zpráva] (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-05/cp210087en.pdf>).
- Rada Evropy. State of democracy, human rights and the rule of law, a democratic renewal for Europe. Report generální tajemnice, květen 2021 (<https://rm.coe.int/annual-report-sg-2021/1680a264a2>).

Fotografie

- [1] Informal Meeting of Foreign Affairs Council (Gymnich) - Day II Handshake, autor: EU2018BG Bulgarian Presidency, 26. února 2018, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY 2.0, editace: ořez.
- [2] ESLP k postupu orgánů při domácím násilí s možným ohrožením života, autor: superlux91, 5. března 2021, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Nela Černota

Ženy zadržené v rámci ukrajinského konfliktu čelí vážným zdravotním problémům

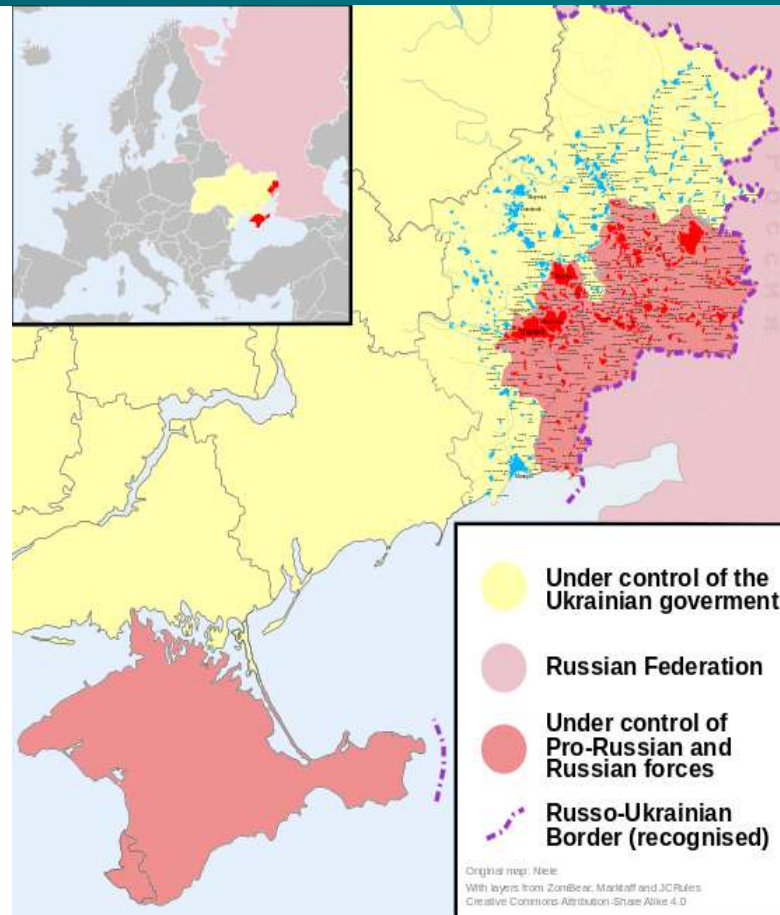
Aneta Navrátilová

Konflikt na východě Ukrajiny se neustále vyostřuje. Ruská vojenská přítomnost na ukrajinsko-ruské hranici je nyní nejrozsáhlejší od počátku konfliktu. Podle zprávy mezinárodní nevládní organizace Human Rights Watch se navíc ozbrojené skupiny i samotní vládní aktéři dopouští mučení a špatného zacházení s lidmi, které drží. Alarmující je především zacházení se zajatými ženami.

Na základě Ženevských úmluv mají zadržované osoby právo na lidské a důstojné zacházení, které zahrnuje také přístup k odpovídající a okamžité lékařské péči. Té se však civilistům zadržným v rámci konfliktu na východní Ukrajině nedostává. Především zadržované ženy, které čelí zjevně smyšleným obviněním ze špionáže a zrady, se potýkají se závažnými zdravotními problémy.

Na skutečnost upozornil také Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR). Ten ve své zprávě uvedl, že v rámci zbrojeného konfliktu na Ukrajině nadále dochází ke svévolnému zadržování, mučení a špatnému, až nelidskému zacházení se zadržnými osobami, a to dokonce na obou stranách linie. Zpráva OHCHR poukazuje na skutečnost, že se drastické metody na obou stranách od roku 2016 zmírnily a že se snížil i jejich rozsah. I přesto je podle OHCHR nyní potřeba, aby neprodleně došlo k přijetí takových opatření, která by zcela zamezila využívání drastických praktik, jímž již po dobu sedmi let, kdy ukrajinský konflikt probíhá, čelí zadržované osoby. Pachatelé musí být následně postaveni před soud a obětem musí být poskytnuta adekvátní náhrada či odškodnění.

Vedoucí monitorovací mise OSN pro lidská práva na Ukrajině Matilda Bogner považuje tajné zadržování, zadržování v izolaci a mučení na východní Ukrajině za neospravedlivé. Takto rozsáhlé porušování základních lidských práv musí být co nejdříve řešeno. O to víc, pokud je páčáno na ženách. Ty

Mapa rusko-ukrajinského konfliktu [1]

totiž velice často čelí sexuálnímu násilí, které může v některých případech ohrozit jejich reprodukční zdraví, zjistila zpráva monitorovací mise založená na analýze 1 300 individuálních případů.

Situace zadržných žen

Drastické metody zahrnující mučení a sexuální násilí byly a stále jsou na obou stranách konfliktu využívány zejména k vynucení doznání ze strany zadržných osob, k získávání informací, ale také k ponižování a zastrasování.

Příběhy jednotlivých zadržných žen vyvolávají závažné obavy mezinárodního společenství o bezpečnost a zdravotní stav všech zadržných na východní Ukrajině. Alarmující je především nedostatek odpovídající lékařské péče o zadržované ženy, které mimo jiné potřebují speciální péči související s jejich

sexuálním a reprodukčním zdravím. Individuální příběhy žen totiž zahrnují mimo jiné také mučení v průběhu těhotenství, vážné zdravotní a především neléčené stavy.

Ženy, které jsou ohroženy na zdraví, by měly být tamějšími úřady okamžitě propuštěny a mají právo na spravedlivý proces. Toto právo ale aktuálně není naplňováno. Zadržené ženy tak pouze doufají v propuštění nebo výměnu. Několik takových výměn již podle dostupných informací proběhlo, poslední v dubnu 2020. OSN také upozorňuje na skutečnost, že by pro zadržené ženy měly platit charakteristické podmínky, které jsou pro jejich zdraví specifické a potřebné. Jedná se především o konkrétní potřeby spojené s těhotenstvím, kojením či intimním zdravím.

Aktuální počet zadržených

Odhady počtu aktuálně zadržených osob se liší. Zatímco ukrajinská skupina monitorující nezákonné zadržování odhaduje počet osob zadržených z politických důvodů na 170, ukrajinské státní bezpečnostní služby kalkulují s číslem 270. Poslední červencová zpráva OSN uvádí 300 až 400 zadržených v souvislosti s ukrajinským konfliktem.

K nezákonnému zadržování, sexuálnímu násilí a neposkytování adekvátní lékařské péče tedy na východní Ukrajině stále dochází, ačkoliv v menší míře, než tomu bylo na počátku konfliktu. I přesto je stav zadržovaných, především žen, znepokojivý a alarmující.

Vojenský konflikt na Ukrajině [2]

Z reportu monitorovací mise OSN tak vyplývá, že nedostatečně účinné vyšetřování současné situace stav zadržovaných žen pouze zhoršuje. Právo obětí na nápravu proto zůstává i nadále v rámci ukrajinského konfliktu z velké části nenaplněno. Jedním z důvodů je mimo jiné nedostatek politické vůle a motivace k vyřešení daných případů. Monitorovací mise proto vyzvala ukrajinskou vládu, vlády samozvaných republik i mezinárodní společenství k nápravě celé situace a přijetí relevantních opatření i politické odpovědnosti.

Zdroje

Arbitrary detention, torture and ill-treatment in the context of armed conflict in eastern Ukraine, 2014-2021 [EN/RU/UK]. Relief Web. 2. července 2021 (<https://reliefweb.int/report/ukraine/arbitrary-detention-torture-and-ill-treatment-context-armed-conflict-eastern-ukraine>)

Conflict-related arbitrary detention, torture and ill-treatment in Ukraine must stop, says the new UN Human Rights Report. United Nations Ukraine. 2. července 2021 (<https://ukraine.un.org/en/134308-conflict-related-arbitrary-detention-torture-and-ill-treatment-ukraine-must-stop-says-new-un>)

Human Rights Council Holds Separate Interactive Dialogues on the Situation of Human Rights in Ukraine and in the Central African Republic. United Nations Human Rights Council. 9. července 2021 (<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/NewsDetail.aspx?NewsID=27294&LangID=E>)

Ukraine: Torture, Ill-Treatment by Armed Groups in East, Grave Medical Concerns for Detained Women. Human Rights Watch. 5. července 2021 (<https://www.hrw.org/news/2021/07/05/ukraine-torture-ill-treatment-armed-groups-east>)

Fotografie

[1] 2014 Russo-ukrainian-conflict map, autor: Niele, 11. září 2014, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez

[2] IMG_8807, autor: Sasha Maksymenko, 10. března 2014, zdroj: Flickr, CC BY 2.0, editace: ořez.

Egypt: za videa na sociální síti deset let vězení

Kristýna Žábojníková

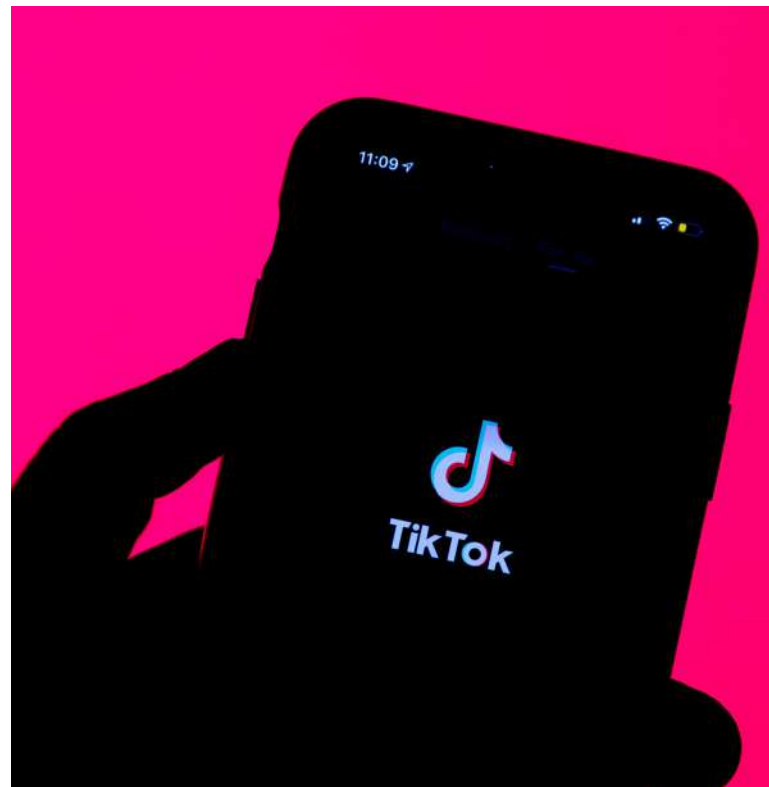
Svoboda projevu v Egyptě je kriminalizována. Tak se dá vykládat rozsudek káhirského soudu ve věci dvou mladých dívek a jejich příspěvků na sociální síti TikTok. K lidskoprávní situaci v Egyptě se vyjádřily státy i během zasedání Rady OSN pro lidská práva.

Odsouzení za videa na TikToku

V červnu 2021 odsoudil soud v trestním řízení dvě mladé influencerky za obchodování s lidmi. Dvacetiletá Hanín Husámová dostala trest odnětí svobody na deset let a třiadvacetiletá Maváda al Adhamová na šest let. Obě dívky zároveň obdržely finanční trest v přepočtu ve výši zhruba 276 tisíc Kč. Rozsudek byl vydán na základě obvinění z obchodování s lidmi, kterého se dopustily veřejným sdílením svých videí na sociálních sítích. Předmětná videa dle soudu podněcovala ke zhýralosti a nabádala k prostituci. Hanín Husámová proti rozsudku plánuje podat odvolání.

Videa, na kterých tančí a zpívají, sdílely na sociální síti TikTok, kde se počty jejich sledujících pohybují v milionových číslech. Obsahem příspěvků bylo mimo jiné zpívání na známé písně v moderním oblečení nebo doporučení ostatním dívkám k používání jiné sociální sítě ke sdílení videí a získávání tak možného finančního příjmu. Právě kvůli těmto videím bylo vůči nim v dubnu 2020 vzneseno první obvinění před káhirským hospodářským soudem.

V rámci tohoto prvního obvinění bylo chování dívek označeno jako neslušné, porušující veřejnou morálku a podkopávající rodinné hodnoty. Odsuzující rozsudek s trestem odnětí svobody na dobu dvou let byl však na základě odvolání o pár měsíců později zrušen. Následovalo však závažnější obvinění před trestním soudem, a to z trestného činu obchodování s lidmi, jež vedlo v červnu 2021 k odsouzení těchto mladých Egyptanek. Přičemž ani dle mezinárodního ani egyptského práva toto chování dostatečně nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu obchodování s lidmi, uvádí Human Rights Watch.

Mobilní aplikace TikTok [1]

Vznesení daných obvinění na základě neslušnosti, podněcování k zhýralosti, podkopávání veřejné morálky nebo rodinných hodnot napomohl i právní systém v zemi. Široce a abstraktně definované pojmy vyplývající ze zákona o prostituci a zákona o kybernetické kriminalitě dávají soudům a státním zástupcům velký prostor při jejich výkladu.

Právě zmíněný zákon o kybernetické kriminalitě slouží jako základní opora pro omezování práva na svobodu projevu a shromažďování. Role soudní moci leží v ochraně a dodržování lidských práv, ne v jejich omezování na základě domnělých morálních nebo společenských hodnot, komentovala situaci nevládní organizace International Commission of Jurists.

Lidská práva a Egypt

Lidskoprávní situace v Egyptě, včetně svobody projevu a názoru, se dle zpráv Amnesty International za poslední roky rapidně zhoršila. Pod vládou současného egyptského prezidenta Abdala Fattáha Sísí došlo k přijetí protiteroristického zákona a dalších zákonů regulujících kyberprostor v zemi. Společným znakem těchto právních předpisů je jejich ne-

dostatečná forma ochrany lidských práv, převážně pak práva na svobodu projevu. Dochází totiž k rozšíření aktivit, jež mohou být dle zákona omezeny.

Umožňují stíhat obránce lidských práv, opozici, aktivisty a další jedince, a to i v online prostředí včetně internetu a sociálních sítí. Sledování aktivit na internetu a blokování webových stránek je tak nyní považováno za legální postup státu. Na kontroverzní povahu těchto předpisů upozorňují jak nevládní organizace v čele s CIVICUS a Article 19, tak i zvláštní zpravodajové OSN zabývající se ochranou lidskoprávních obránců nebo potíráním terorismu .

Trendem posledních let je zacílení na ženy aktivní na sociálních sítích, které mluví o tématech, jež představují společenská tabu, jako je například znásilnění nebo jiné sexuální obtěžování. Hanín Husámová a Maváda al Adhamová nejsou jediné ženy, jež jsou trestány za své aktivity.

Reakce mezinárodního společenství

Na půdě OSN získává téma ochrany lidských práv v Egyptě stále větší pozornost. Během 46. zasedání Rady OSN pro lidská práva (RLP) konaného na začátku roku 2021 vystoupilo Finsko se společným projevem pod bodem 4 agendy, který se zabývá lidskoprávními situacemi ve světě, jež vyžadují pozornost RLP. K projevu se připojilo 31 států včetně České republiky.

Státy mimo jiné vyzvaly Egypt ke zrušení omezení médií, k digitální svobodě a propuštění zadržených novinářů a novinářek. Zmínily také znepokojení nad zneužíváním zákona proti terorismu k potrestání osob využívajících svého práva na svobodu projevu a názoru. Lidskoprávní situace v Egyptě byla během zasedání RLP naposledy diskutována v roce 2014, nevládní organizace tak tento projev považují jako malý pozitivní krok, který by mohl přispět ke zlepšení stavu lidských práv v zemi. Egypt označil projev za nedostatečně odůvodněný a upozornil na to, že zasahuje do vnitřních záležitostí státu a je politicky namířený vůči vládě.

Zdroje

Amnesty International. Egypt: Unprecedented crackdown on freedom of expression under al-Sisi turns Egypt into open-air prison. 20. září 2018 (<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/09/egypt-unprecedented-crackdown-on-freedom-of-expression-under-alsisi-turns-egypt-into-openair-prison/>).

- Article 19. Egypt: NGOs call for full repeal of “cybercrime” law and reform of dangerous law regulating media. 6. září 2018 (<https://www.article19.org/resources/egypt-ngos-call-for-full-repeal-of-cybercrime-law-and-reform-of-dangerous-law-regulating-media/>).
- Begum, Rothna. Egypt Persecutes TikTok Women While Men Get Impunity for Sexual Violence. Human Rights Watch. 28. června 2021 (<https://www.hrw.org/news/2021/06/28/egypt-persecutes-tiktok-women-while-men-get-impunity-sexual-violence>).
- CIVICUS. Egypt: “Cyber crime” law another massive blow for freedom of expression. 10. září 2018 (<https://www.civicus.org/index.php/media-resources/news/3449-egypt-cyber-crime-law-another-massive-blow-for-freedom-of-expression>).
- Egyptian Streets. United Nations Human Rights Council Condemns Egypt’s Human Rights Abuses. 13. května 2021 (<https://egyptianstreets.com/2021/03/13/united-nations-human-rights-council-condemns-egypts-human-rights-abuses/>).
- Human Rights Watch. Condemnation of Egypt’s Abuses at UN Rights Body. 12. března 2021 (<https://www.hrw.org/news/2021/03/12/condemnation-egypts-abuses-un-rights-body>).
- ICJ. Egypt: TikTok girls’ criminal convictions a profound travesty of justice. 24. června 2021 (<https://www.icj.org/egypt-tiktok-girls-criminal-convictions-a-profound-travesty-of-justice/>).
- Nebehay, Stephanie. U.S. joins West in rare criticism of Egypt on human rights abuses. Reuters. 12. března 2021 (<https://www.reuters.com/article/egypt-rights-un-int-idUSKBN2B4174>).
- Ní Aoláin, Fionnuala D. Egypt’s updated terrorism law opens the door to more rights abuses, says UN expert. OHCHR. 9. dubna 2020 (<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25787>).

Fotografie

- [1] TikTok, autor: Solen Feyissa, 1. srpna 2020, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0, editace: ořez.
- [2] President Sisi not welcome, autor: Alisdare Hickson, 4. listopadu 2015, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0, editace: ořez.

Protesty proti prezidentovi Egypta [2]

Porušování práv pracovníků za uplynulý rok: násilí na pracovnících nepřestává

Iva Turanová

Vývoj práv zaměstnanců a členů odborových svazů dále upadá a nepříznivý trend tak pokračuje. Globální index práv 2021 potvrzuje, že i v dnešní době dochází k porušování práv zaměstnanců. Vlády i zaměstnavatelé v mnoha případech využili koronavirovou pandemii jako záminku k oslabení práv svých pracovníků. Výjimkou nebyly ani případy úmrtí pracovníků.

Mezinárodní odborová konfederace (International Trade Union Confederation, ITUC) již osmým rokem vytváří zprávu o stavu dodržování pracovních práv. Globální index práv 2021 obsahuje hodnocení regionů a žebříček zemí sestavený na základě dodržování práv zaměstnanců a jejich souladu s mezinárodními úmluvami.

Metodologie

Situace v jednotlivých zemích je monitorována od dubna do března následujícího roku. Sledovaných indikátorů je celkem 97. Indikátory jsou tvořeny na základě úmluv Mezinárodní organizace práce a spadají do pěti kategorií: osobní svobody, právo zakládat a přidávat se k odborovým organizacím, činnost těchto odborů, právo na kolektivní vyjednávání a právo na stávku.

Za jedním ze způsobů, kterým se získávají informace o dodržování práv v daných zemích, je zaslání dotazníků národním odborovým organizacím. Pro účely této zprávy byl dotazník zaslán 331 organizacím ve 163 zemích. Vyplnění dotazníku pak se zástupci ITUC na společném setkání konzultují odborníci na lidská a pracovní práva. V případě, že ITUC zjistí porušování práv, spojí se s danou odborovou organizací a zjištěná fakta s ní ověřuje. Právní výzkumníci zároveň analyzují změny právní úpravy pracovních práv v národních právních řádech a zjišťují, zda jsou v souladu s mezinárodně uznávanými standardy.

Státy jsou na základě svého ohodnocení rozděleny do šesti kategorií (1 nejlepší, 5+ nejhorší). První čty-

Slovensko přijalo na začátku roku 2021 novelu zákoníku práce a vypadlo z kategorie nejlépe hodnocených zemí [1]

ři skupiny se dělí na porušování práv sporadické, opakované, běžné a systematické. Práva nejsou pracovníkům zaručena ve skupině páté a šesté, přičemž do šesté skupiny se země řadí automaticky v případech absence právního státu. V hodnocení nehraje roli ekonomický status země, ani její geografická poloha či velikost.

Hodnocení

V letošní zprávě bylo hodnoceno 149 zemí. Nejhůře se umístila Bangladéš, Bělorusko, Brazílie, Kolumbie, Egypt, Honduras, Myanmar, Filipíny, Turecko a Zimbabwe. Z velké části se právě tyto státy řadí mezi nejhůře hodnocené pravidelně. Novým přírůstkem se stalo Bělorusko, zejména kvůli represím po prezidentských volbách. Všechny odborové demonstrace byly zakázány, zástupci organizací byli zadržováni a odborové organizace byly nuceny poskytovat informace o svých členech. Dalším nováčkem v kategorii se stal Myanmar v důsledku únorového vojenského puče.

Hodnocení se zhoršilo rovněž Belgii, Kanadě, Salvadoru, Haiti, Maďarsku, Jordánsku, Malajsii,

a Slovensku. Slovensko se v loňském roce nacházelo v první kategorii, k propadu do druhé kategorie došlo z důvodu únorového přijetí novely zákoníku práce, která nebyla předem s odborovými svazy konzultována a oslabuje jejich pozici. Přesun do příznivější kategorie naopak zaznamenala Bolívie, Bosna a Hercegovina, Řecko, Mexiko, Severní Makedonie, Panama, Súdán a Togo. Násilí vykonávané na pracovnících bylo zjištěno ve 45 zemích. V šesti zemích, konkrétně v Brazílii, Kolumbii, Guatemale, Myanmaru, Nigérii a na Filipínách, dokonce došlo k jejich usmrcení, přičemž jen v Kolumbii došlo k úmrtí 22 pracovníků. To činí Jižní Ameriku nejmrtelnějším regionem.

Mezi nejhorší regiony obecně se však řadí Blízký východ a Severní Afrika. Od loňského roku se průměrné skóre regionu zhoršilo z 4.44 na 4.50. V 94 % zemí bylo porušováno právo na stávku a právo na kolektivní vyjednávání, všech 18 zemí bránilo pracovníkům v jejich právu zakládat odborové organizace a přidávat se k nim, všechny země také kladly překážky registracím těchto organizací.

Zpráva obsahuje také seznam společností, které porušují práva svých pracovníků, jsou s porušováním těchto práv spojeny nebo nevyužily svého vlivu a otázku práv svých pracovníků neřešily. Mezi známými jmény se objevuje brazilské Nestlé, francouzská IKEA, Volkswagen v Jihoafrické republice nebo Samsung v Jižní Koreji. Ve Spojených státech jsou v souvislosti se sledováním zaměstnanců a porušováním práva na soukromí v seznamu zastoupeny Amazon, Facebook, Google, Uber a Lyft. Neblahou českou stopou je i zmínka o společnosti Baťa v Zimbabwe, na pět set zaměstnanců sdružených v odborovém svazu mělo problémy s uplatněním odpočtu členských příspěvků.

Porušovaná práva

Nejporušovanějším právem bylo právo na stávku. Omezeno nebo přímo zakázáno bylo ve 129 státech z celkových 149, což je 87 % zemí. Jedná se o značný nárůst, roku 2014, kdy zpráva vyšla poprvé, se porušování práva na stávku týkalo 63 %. Toto právo bylo porušováno například propouštěním pracovníků za účast na stávkách nebo vedením trestního řízení s vedoucími odborových organizací.

Skoro ve čtyřech pětinach zemí vlády a zaměstnavatelé omezili právo na kolektivní vyjednávání –

celkově 79 % zemí. Od roku 2014 se jedná o 16% navýšení. Nejhorší situace je v Brazílii, Kambodži a Hong Kongu, zástupci organizací jsou ve velkém propouštění i na Mauríciu a v Nambii.

Omezení práva zakládat a přidávat se k odborovým organizacím vedlo ke snížení bezpečnosti práce ve 74 % zemí. Tyto necelé tři čtvrtiny zemí omezují toto právo jak domácím pracovníkům, tak migrujícím a dočasným. V roce 2021 přijalo celkem 32 zemí právní úpravu, která migrantům omezuje právo účastnit se činnosti odborových organizací, případně držet zde vedoucí pozici či se k odborové organizaci vůbec přidat.

Počet zemí, které omezují registraci nových odborových organizací stoupl od loňského roku z 89 o celých 20 zemí na 109 zemí. Celkem 73 % zemí tak znemožňuje vůbec základní krok, který je k řádnému a efektivnímu fungování organizace potřeba. Tato kategorie je sledována potřeť, poprvé v roce 2019 se jednalo 60 % ze 145 zemí.

Zvyšuje se i počet zemí, ve kterých bylo omezeno právo na svobodu projevu a svoboda shromažďování, a to z 56 v roce 2020 na 64 v letošním roce. Dále v necelé polovině zemí dochází k zatýkání

Nově se mezi nejhorší země zařadilo Bělorusko v důsledku loňských prezidentských voleb [2]

pracovníků a více než polovina omezuje přístup ke spravedlnosti. Zde v porovnání s předchozími roky nastalo malé zlepšení.

Stav v Evropě a České republice

V Evropě je sledováno 41 zemí, průměrné skóre činí 2.51. I zde se nejporušovanějším stalo právo na stávkou, když v mnoha zemích docházelo ze strany vlády k jejich omezení a případnému následnému zatýkání.

Pro Českou republiku je na stránkách Global Rights Index 2021 zmíněn případ, kdy Amazon sledoval pomocí kamerového systému své sklady. Zaměstnanci v nich byli sledováni pro údajná bezpečnostní rizika a z důvodu existence odborů. Sbíraná data zahrnovala také informace o odborových protestech. Informace zahrnovaly například počet účastníků či zmínku o tom, zda byly na protestech rozdávány letáky. Rovněž byly vytvářeny falešné profily na sociálních sítích za účelem sledování zaměstnanců, kteří protesty vedli a infiltrace do facebookových skupin.

Česká republika se stejně jako v minulém roce umístila v žebříčku ve skupině 2. Definice této kategorie

Vojenský puč přivedl Myanmar na seznam nejhůře hodnocených zemí [3]

hovoří o slabších kolektivních pracovních právech a dochází v ní k opakovanému porušování některých práv ze strany vlády i zaměstnavatelů.

Zdroje

- International Trade Union Confederation. 2021. Global Right Index 2021. (https://files.mutualcdn.com/ituc/files/ITUC_GlobalRightsIndex_2021_EN-final.pdf)
- Czech Republic. Global Rights Index 2021. International Trade Union Confederation. 2021. (<https://www.globalrightsindex.org/en/2021/countries/cze>)
- Slovakia. Global Rights Index 2021. International Trade Union Confederation. 2021. (<https://www.globalrightsindex.org/en/2021/countries/svk>)
- Vinga, Alois. Zimbabwe: ZCTU Gives Bata Seven-Day Ultimatum to Remit Union Dues. AllAfrica. (31. května 2020). (<https://allafrica.com/stories/202005310052.html>)
- Zimbabwe. Global Rights Index 2021. International Trade Union Confederation. 2021. (<https://www.globalrightsindex.org/en/2021/countries/zwe>)

Fotografie

- [1] Bratislava-7392, autor: Nasarbitw, 12. srpna 2020, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.
- [2] Belarus protests in Minsk 20201026-160716-0132 (50533231268), autor: Max Katz, 26. října 2020, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0, editace: ořez..
- [3] Protest in Myanmar against Military Coup 14-Feb-2021 08, autor: MgHla (aka) Htin Linn Aye, 14. února 2021, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: *Lucie Nechvátalová a Pavel Doubek*

Uzavření středních škol na jaře bylo nezákonné

Jana Koblasová

V červnu Nejvyšší správní soud vyslovil nezákonnost části opatření Ministerstva zdravotnictví, které plošně omezovalo provoz středních a vyšších odborných škol a konzervatoří. Soud se zabýval otázkou, zda v době vydání opatření bylo možné považovat za ohnisko nákazy celou Českou republiku. Dále upozornil na potřebu zachovat demokratický právní stát a přirovnal ministra zdravotnictví k římskému diktátorovi.

Navrhovatelkou byla žákyně střední školy a domáhala se zrušení mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví ze dne 14. 5. 2021, které upravovalo provoz škol. Spolu s tím podala návrh na vydání předběžného opatření, kterým by se pozastavily účinky opatření (tento návrh však později vzala zpět).

Ministerstvo zdravotnictví vydalo opatření s účinností od 17. 5. 2021 s odkazem na zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a zákon č. 94/2021 Sb. o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 (dále jen pandemický zákon). [1] Toto opatření bylo zrušeno jiným opatřením ministerstva, které nabylo účinnosti 24. 5. 2021. Navrhovatelka v reakci na to navrhla změnu žalobního návrhu (petitu) tak, že opatřením bylo porušeno právo na vzdělání.

Navrhovatelka uvedla, že opatření jí znemožňuje, jakožto žákyni střední školy, chodit pravidelně do školy, a tím zasahuje do jejího ústavně zaručeného práva na vzdělání, které je dle ní neomezené. Žákyně namítá nicotnost opatření pro překročení pravomoci Ministerstva zdravotnictví. Ani pandemický zákon, ani zákon o ochraně veřejného zdraví totiž neumožňují omezit plošně provoz středních škol.

Návrh uvádí, že mělo dojít i k porušení práv zaručených mezinárodními smlouvami, jako je právo rodičů zajišťovat výchovu a výuku (čl. 2 Dodatkové-

Online výuka [1]

ho protokolu Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod).

Navrhovatelka tvrdí, že distanční výuka nemůže nahradit osobní přítomnost žáků ve škole. Poukazuje také na negativní dopad distanční výuky na psychický vývoj dítěte a na fakt, že v Česku byly školy zavřené nejdéle z celé Evropy. Odůvodnění opatření je dle navrhovatelky nedostatečné a také tvrzení ministerstva nejsou podložena důkazy a vychází ze studií, které navrhovatelka nepovažuje za dostatečně relevantní.

Opatření dále podle ní nesplňuje princip proporcionality. Také uvádí, že nebylo prokázáno, že zavření škol vede k ochraně zdraví. Z těchto důvodů proto žádá soud, aby opatření zrušil pro nezákonnost.

Vyjádření ministerstva

Ministerstvo uvedlo, že je potřeba posuzovat epidemiologickou situaci komplexně. Ministerstvo rozhoduje dle dostupných informací a chrání zdraví lidu. Opatření dle něj je proporcionální. Ve školách je velké množství kontaktů, a proto je nutné rozvolňovat postupně. Odborná veřejnost dle ministerstva není jednotná v názoru. S ohledem na princip předběžné opatrnosti tak byl zvolen restriktivní přístup. Právo na vzdělání nebylo zcela omezeno, pouze nahrazeno distanční výukou. Toto právo není neomezené. Ministerstvo navrhlo návrh zamítnout.

Posouzení věci soudem

Nejvyšší správní soud předně shledal navrhovatelku, coby žákyni střední školy, legitimovanou k napadení opatření v části, která zakazuje přítomnost žáků na střední škole. Soud dále posuzoval namítané porušení ústavně zaručených práv. Soud nesouhlasí s navrhovatelkou v tom, že právo na vzdělání je neomezené a neomezené. Čl. 41 Listiny stanoví, že se takového práva lze domáhat pouze v mezích zákona, který toto ustanovení provádí. Nelze tedy jakékoliv omezení práva na vzdělání považovat za protiústavní.

K námitce, že Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod dává rodičům právo na respektování jejich přesvědčení při vzdělání, soud uvádí následující. Přesvědčením navrhovatelky je, že koronavirus je globální podvod. Navrhovatelka má za to, že dodržování ideologie (že koronavirus není podvod) je podmínkou přístupu ke vzdělání. Dle soudu není pravda, že přijetí ideologie je podmínkou pro vzdělání. Nikde taková podmínka není stanovena a ke všem žákům se přistupuje stejně.

Dále soud nesouhlasí s tvrzením navrhovatelky, že uplatněním vědecké teorie v politice se z ní stává ideologie. Podle navrhovatelky by zakázanou aplikací ideologie byla jakákoliv státní regulace, která je podložena přírodními zákony. Stát by pak nemohl zohlednit např. gravitaci nebo vlastnosti materiálů při ochraně zdraví při práci.

Pravomoc a působnost ministerstva

Soud se zabýval namítaným překročením pravomoci Ministerstva zdravotnictví. Pravomoc je

dána pandemickým zákonem a zákonem o ochraně veřejného zdraví. Správní orgán má postupovat v mezích své působnosti. V pandemickém zákoně je působnost ministerstva stanovena pouze na vysoké školy a nelze jej tak uplatnit v dané věci. Školy však lze uzavřít na základě zákona o ochraně veřejného zdraví. Působnost a pravomoc jsou tedy dány.

Soulad opatření se zákonem

Předmětem posuzování bylo následně to, zda bylo opatření v souladu se zákonem, zejména se zákonem o ochraně veřejného zdraví. Cílem uzavření škol podle tohoto zákona by muselo být omezení styku skupin osob podezřelých z nákazy s ostatními osobami.

Osobou podezřelou z nákazy nemůže být bez dalšího každý. Takovou osobou může být ten, kdo byl během inkubační doby ve styku s infekčním onemocněním nebo se pohyboval v ohnisku nákazy. Dále také osoba s pozitivním výsledkem antigenního testu na přítomnost viru.

Teoreticky se nedá vyloučit, že by ohniskem nákazy byla celá Česká republika a osobou podezřelou z nákazy tak každý, kdo se vyskytuje na jejím území. Pouze to, že probíhá pandemie však k takovému závěru nestačí. Ministerstvo přitom neuvádělo, z čeho by plynulo, že ohniskem nákazy je celá republika.

Stejně tak nelze za ohnisko nákazy považovat bez dalšího všechny školy v Česku. Soud nemůže připustit, aby ministerstvo vydávalo plošná opatření podle zmíněného zákona a potom z nich činilo výjimky. Nejvyšší správní soud si je vědom závažnosti epidemické situace, ale nemůže připustit, aby se v demokratickém právním státě stala z ministra osoba obdobná římskému diktátorovi s rozsáhlou možností regulovat lidské chování, která nemá oporu v právu.

Závěr

Soud dospěl k závěru, že ministerstvo nebylo oprávněno na základě zákona o ochraně veřejného zdraví opatřením plošně zakázat žákům přítomnost na středních školách. Ministerstvo zakázalo žákům přítomnost při vzdělání, přičemž z odůvodnění neplyne, proč by všichni žáci měli být považováni za

osoby podezřelé z nákazy. To však vyžaduje postup podle zákona o ochraně veřejného zdraví. Soud pro zmíněné důvody konstatoval nezákonnost daného opatření.

Poznámky

- [1] Zákon č. 258/2000 Sb. zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů a zákon č. 94/2021 Sb. zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů.

Ilustrační fotografie [2]

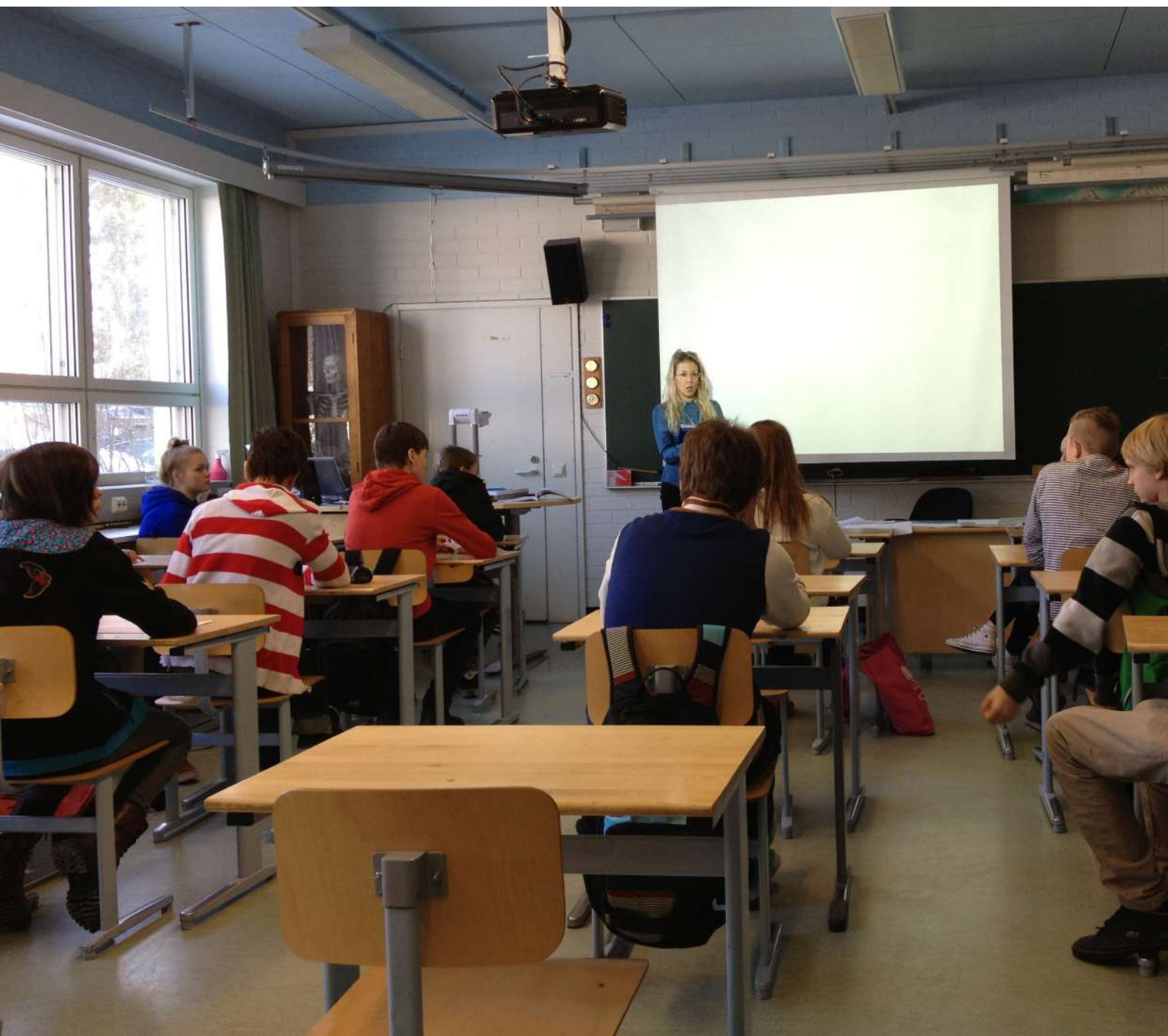
Zdroje

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. června 2021, č. j. 8 Ao 16/2021-124.

Nejvyšší správní soud. Nejvyšší správní soud konstatoval nezákonnost opatření, které se týkalo středních škol, 23. června 2021. [Tisková zpráva] (<http://www.nssoud.cz/Nejvyssi-spravni-soud-konstatoval-nezakonnost-opatreni-ktere-se-tykalo-strednich-skol/art/32897>).

Fotografie

- [1] Close-up of male student learning in dining room, autor: Alliance for Excellent Education, Allison Shelley, 7. října 2020, zdroj: Flickr, CC BY-NC 2.0, editace: ořez.
- [2] Jyvaskyla Finland School Visits, autor: Kevin Oliver, 9. dubna 2013, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0, editace: ořez.

Výbor OSN proti mučení zaslal české vládě seznam otázek

Daniela Petržílková

V červnu 2021 zaslal Výbor OSN proti mučení České republice seznam otázek, na který má česká vláda reagovat v rámci projednávání sedmé periodické zprávy o naplňování Úmluvy OSN proti mučení. Otázky se týkají např. podmínek ve věznicích pro mladistvé, přístupu vězňů k lékařské péči, ale i odškodnění obětí nucené sterilizace.

Výbor OSN proti mučení („Výbor“) byl v 80. letech založen jako orgán, jehož úkolem je dohlížet na dodržování Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání („Úmluva“) ze strany členských států. Výbor má mj. i pravomoc projednávat individuální stížnosti na porušování Úmluvy ze strany konkrétního státu.

Členské státy mají každé čtyři roky povinnost předložit Výboru své periodické zprávy o naplňování Úmluvy. Výbor pak periodickou zprávu na svém zasedání projedná a dá členskému státu závěrečná doporučení.

Ještě před tímto projednáním si však Výbor vyžádá tzv. paralelní zprávy od nevládních organizací působících v konkrétním členském státě, popř. i od institucí na ochranu lidských práv (typicky od ombudsmana). Tyto paralelní zprávy tvoří podklad pro vytvoření seznamu otázek, který Výbor zašle vládě členského státu. Otázky by zástupci členského státu měli během projednávání periodické zprávy (popř. už písemně před ním) zodpovědět.

ČR má příští rok předložit sedmou periodickou zprávu

Své paralelní zprávy o naplňování Úmluvy v České republice Výboru zaslal veřejný ochránce práv a některé nevládní organizace (např. Evropské centrum pro práva Romů, Fórum pro lidská práva či Společnost na podporu lidí s mentálním postižením v ČR). Výsledný seznam otázek Výboru pro českou vládu z velké části reflektuje zprávy těchto organizací.

Výbor se zajímá o psychiatrickou péči v ČR [1]

Výbor v dokumentu na úvod zdůrazňuje, že některá dřívější doporučení Česká republika stále nerealizovala, popř. je ve své legislativě reflektovala jen zčásti. Otázky se proto týkají velkého množství lidskoprávních témat, např. osobních prohlídek ve věznicích, při kterých se vězni musí svlékat, dále činů z nenávisti, ale i zacházení s pacienty v psychiatrických zařízeních.

Definice mučení

Výbor se v dokumentu dotazuje vlády, zda uvažuje o rozšíření definice mučení, kterou nyní obsahuje ustanovení § 149 trestního zákoníku, aby tato definice byla v souladu s čl. 1 Úmluvy. Současná definice v českém právním řádu totiž nepokrývá případy, kdy se mučení nedopouští sám veřejný činitel (např. policista), ale toto mučení „pouze“ podněcuje, popř. k němu dochází s jeho souhlasem.

Náklady trestního řízení proti mladistvým a vyslýchání dětí

Některé otázky ze seznamu směřují k oblasti trestního řízení proti mladistvým. Tak například se Výbor zajímá, zda Česká republika přijala nějaká opatření, aby mladiství nemuseli platit náklady své obhajoby, a to ani po svém případném odsouzení. Výbor zajímá také to, jestli právní řád České republiky zaručuje dětem mladším 15 let podezřelým ze spáchání činu jinak trestného bezplatné právní zastoupení, a to už během policejního výslechu.

Z paralelních zpráv nevládních organizací totiž vyplývá, že odsouzení mladiství vstupují do dospělosti často s dluhy, kterých nabyli tím, že jim stát sice během trestního řízení poskytl obhájce, avšak po skončení trestního řízení po mladistvých požadoval zaplacení nákladů trestního řízení. Dětem mladším 15 let pak stát vůbec negarantuje přítomnost obhájce při policejním výslechu v rámci vyšetřování (tzv. nutnou obhajobu) s poněkud právně-teoretickým odůvodněním, že děti nejsou trestně odpovědné a případné negativní důsledky plynoucí z vyšetřování (např. uložení ochranné výchovy ze strany soudu) jsou pouhou státní reakcí na jejich „problémové chování“, a tedy se nejedná o klasický trest jako v případě trestně-odpovědných pachatelů.

Institucionalizace psychiatrické péče a odškodňování obětí

Výbor se České republiky dotazuje i na to, zda učinila nějaké kroky k deinstitucionalizaci psychiatrické péče, tj. jak vláda podporuje zavádění alternativních způsobů léčby psychicky nemocných pacientů, aby tito nemuseli v tak velké míře pobývat na uzavřených odděleních psychiatrických léčeben. Výbor se rovněž ptá na zákaz využívání síťových lůžek při psychiatrické péči.

Výbor se zajímá i o kompenzace přiznávané obětem mučení a jejich rodinám, včetně mimosoudního odškodňování obětí nucené sterilizace. V neposlední řadě musí vláda Výboru poskytnout statistické informace o rasově motivovaném násilí a zločinech z nenávisti a odpovědět na otázku, zda Česká republika přijala opatření týkající se rasistického a xenofobního vyjadřování ze strany policistů při zadržování podezřelých.

Česká republika musí svou sedmou periodickou zprávu o naplňování Úmluvy předložit Výboru k projednání do května 2022. V rámci projednávání této zprávy by se k položeným otázkám měla vyjádřit.

Zdroje

OHCHR (2021). Fact Sheet No. 17, The Committee against Torture. (<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet17en.pdf>)

OHCHR (2021). Human Rights Treaty Bodies. (<https://www2.ohchr.org/english/bodies/treaty/glossary.htm>)

OHCHR (2021). List of Issues prior to reporting (LOIPR). (https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Countries.aspx?CountryCode=CZE&Lang=EN)

Fotografie

[1] PLHoB, autor: PLHoB, 11. srpna 2009, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0, editace: ořez.

[2] United Nations Flags, autor: Tom Page, 15. června 2012, zdroj: Wikipedia, CC BY-SA 2.0, editace: ořez.

Sídlo OSN v Ženevě [2]

Jaké jsou podle Nejvyššího správního soudu nedostatky protipandemických opatření?

Tereza Kuklová

Nedávno přijatý „pandemický zákon“ umožňuje vydávat mimořádná opatření za účelem likvidace pandemie onemocnění COVID-19 na území České republiky. Soudní přezkum těchto opatření vydaných konkrétně Ministerstvem zdravotnictví náleží pouze Nejvyššímu správnímu soudu, jenž mnohá z nich podrobil ostré kritice. Z jakých důvodů soud některá opatření zrušil či zpětně označil za nezákonná?

Ministerstvo zdravotnictví může i nadále vydávat mimořádná opatření podle zákona o ochraně veřejného zdraví,[1] to však pouze pro určité vymezené území a pouze pro fyzické osoby podezřelé z nákazy. Mimořádná opatření podle pandemického zákona tak představují speciální dočasnou pravomoc po dobu tzv. stavu pandemické pohotovosti. To ovšem neznamená, že by mimořádná opatření taktéž nepotřebovala pečlivé odůvodnění.

Hledání viníka

Během interpelací dne 17. června 2021 uvedl současný ministr zdravotnictví Adam Vojtěch, že k danému dni ministerstvo prohrálo celkem 17 soudních sporů o mimořádná opatření. V 65 případech ministerstvo naopak zvítězilo a 35 řízení bylo soudy zastaveno.

Z důvodu vzrůstajícího počtu zrušených a nezákonných mimořádných opatření zahájil ministr Vojtěch na Ministerstvu zdravotnictví interní audit, který má prošetřit způsob přijímání mimořádných opatření. Na výsledky auditu naváží případně další kroky. Soudní rozhodnutí totiž otevírají dveře pro možnou vlnu žalob o náhradu škody ze strany osob, jež byly protiprávními opatřeními zasaženy.

V rozporu se zákonem

Ačkoli v průběhu řízení před Nejvyšším správním soudem (dále jen „NSS“) byla některá opatření již ministerstvem zrušena, podle pandemického záko-

Nejvyšší správní soud [1]

na lze i v tomto případě v řízení pokračovat. NSS sice již opatření nemůže zrušit, ale je oprávněn alespoň vyslovit jejich nezákonnost.[2]

Ke dni 1. července 2021 před NSS neuspělo celkem 23 mimořádných opatření Ministerstva zdravotnictví, jež byla vydána podle pandemického zákona. Ovšem pouze pět z nich bylo soudem v některých částech zrušeno, zbylých 18 již v době vydání rozhodnutí pozbylo platnosti, NSS tudíž pouze deklaroval jejich nezákonnost.

Závadná opatření se týkala téměř všech oblastí, jež byla ministerstvem omezena z důvodu pandemie onemocnění COVID-19. Konkrétně se jednalo o testování zaměstnanců a OSVČ, prostředky ochrany dýchacích cest, omezení muzeí a galerií, omezení společenských klubů a diskoték, uzavření restaurací, kasin, škol, ubytovacích zařízení, sportovišť, koupališť, wellness, vleků a také obchodů a služeb

(o tomto rozhodnutí ze dne 22. dubna 2021 jsme Vás informovali v Bulletinu červen 2021, s. 27).

Hrubé nedostatky v odůvodnění

Nejčastějším důvodem nezákonnosti mimořádných opatření bylo podle NSS jejich nedostatečné odůvodnění, jež by vysvětlovalo nutnost vybrané regulace. Soudkyně Jitka Zavřelová v květnovém rozsudku přezkoumávajícím mimořádné opatření omezující provoz lyžařských vleků a lanových drah uvádí: „*Ministerstvo zdravotnictví také neuvedlo žádné argumenty pro zdůvodnění nezbytnosti zvolené regulace. Nejvyšší správní soud netvrdí, že žádné takové argumenty neexistují. Není však jeho úkolem tyto argumenty za odpůrce hledat či domýšlet.*“ [3]

V červnovém rozsudku zabývajícím se mimořádným opatřením omezujícím vstup do vnitřních prostor NSS potvrdil, že se návrhvatel stal obětí nezákonné diskriminace. Ministerstvo totiž nezahrnulo mezi podmínky pro vstup do vnitřních prostor pozitivní laboratorní test na přítomnost protilátek proti onemocnění COVID-19. Soudce Tomáš Langášek zdůraznil, že není úkolem soudu stanovit dostatečnou hladinu protilátek. Tento krok musí učinit ministerstvo, neboť opomenutí regulace dané oblasti bez dostatečného zdůvodnění je nezákonné. [4]

V červencovém rozsudku uvedl soudce Josef Baxa, že NSS klade „*důraz na řádné odůvodnění mimořádných opatření, tak, aby mu rozuměli nejen ti, kteří je tvoří či právní profesionálové, ale především všichni adresáti.*“ Ohradil se tak proti odůvodnění mimořádného opatření, které omezovalo stravovací a ubytovací služby, neboť bylo zdůvodněno pouze nutností snížení reprodukčního čísla R a porovnáním efektu opatření se zásahem do základních práv. [5]

Opakované překročení pravomocí

Nezákonnost mimořádných opatření dále často spočívala ve skutečnosti, že jimi ministerstvo zasahuje do oblasti, jejíž regulaci mu však pandemický zákon neumožňuje.

Tak tomu bylo i v případě mimořádného opatření, jež zakázalo přítomnost veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb a v prostorách heren a kasin. NSS sdělil, že na základě pandemického zákona nelze poskytování těchto služeb omezit, protože

nespadají do výčtu uvedeného v zákoně a současně je nelze považovat ani za obchod či výrobu. Soudce Langášek dále uvedl, že „*není úkolem a posláním soudní moci, aby podle představ odpůrce dotvářela zákon k tíži a újmě fyzických a právnických osob. Jejich práva a svobody má naopak chránit.*“ [6] Napadené mimořádné opatření proto v této části zrušil.

Kvalita na ústupu?

Pandemický zákon nabyl účinnosti dne 27. února 2021, tedy v době kdy byl ministrem zdravotnictví Jan Blatný. Před následným soudním přezkumem alespoň částečně neobstálo celkem šest mimořádných opatření vytvořených za ministra Blatného, přičemž tři z nich byla NSS zrušena a tři označena za nezákonná.

Nejhorší bilanci si však drží jeho nástupce Petr Arenberger, neboť nyní čelí masivní soudní kritice právě mimořádná opatření přijatá v době, kdy stál v čele resortu zdravotnictví, tj. od 7. dubna do 25. května 2021. NSS zrušil dvě mimořádná opatření vzniklá za ministra Arenbergera a nezákonnými shledal celkem 15 mimořádných opatření.

Od 26. května tohoto roku, kdy se do funkce ministra zdravotnictví navrátil staronový ministr Adam Vojtěch, tak NSS přezkoumává především mimořádná opatření vydaná ještě za jeho předchůdců.

Výhled do budoucna

Zaznamenaný vývoj naznačuje, že kvalita mimořádných opatření spíše klesá, ačkoli zatím nelze odhadnout, jak před NSS obstojí mimořádná opatření přijatá za ministra Vojtěcha.

V současné době lze pouze doufat, že ministerstvo změnilo svůj přístup ke stále vzrůstajícímu počtu rozhodnutí NSS a přizpůsobilo jejich obsahu svá následující opatření. Z hlediska efektivity mimořádných opatření a právní jistoty občanů totiž jistě není vhodné, aby byla přijatá opatření vzápětí rušena soudy.

Závěrem lze citovat z výše zmíněného rozsudku NSS, v němž soudce Baxa na adresu mimořádných opatření zdůraznil: „*I proto, že (s nadsázkou) dávají vzpomenout na dobu nesvobody, ve které neodůvodněné příkazy, zákazy či omezení byly na denním pořádku, se nesmějí stát ‚novou normalitou‘.*“ [7]

Poznámky

- [1] Ministerstvo zdravotnictví může na základě § 80 odst. 1 písm. g) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, vydávat mimořádná opatření při pandemii podle § 69 odst. 1.
- [2] Ust. § 13 odst. 4 zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů.
- [3] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2021, sp. zn. 8 Ao 14/2021.
- [4] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 6 Ao 21/2021.
- [5] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 7. 2021, sp. zn. 1 Ao 5/2021.
- [6] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2021, sp. zn. 6 Ao 22/2021.
- [7] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 7. 2021, sp. zn. 1 Ao 5/2021.

Zdroje

ČTK. Vojtěch: Ministerstvo prohrálo 17 sporů o protikoronavirová opatření. České noviny. 17. 6. 2021 (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vojtech-ministerstvo-prohralo-17-sporu-o-protikoronavirova-opatreni/2052728>).

ČTK, Seznam Zprávy. Vojtěch zahájil kvůli opatřením audit. Chce

vědět, proč úřad vypouští zmetky. Seznam Zprávy. 20. 6. 2021 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vojtech-zahajil-kvuli-zrusenym-opatrenim-audit-na-ministerstvu-167767>).

Dobiášová, Markéta. Jak vznikají nezákonná opatření: mimo oči úředníků, porušením pravidel. Seznam Zprávy. 18. 6. 2021 (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jak-vznikaji-nezakonna-covidova-opatreni-obchazenim-vladnich-pravidel-167312>).

Nejvyšší správní soud. Aktuality. Nejvyšší správní soud (<http://nssoud.cz/artlist/135>).

Zrůst, Tomáš. PŘEHLEDNĚ: 13 verdiktů proti opatřením. Nejčastěji soudy ruší omezení služeb, uspěly i stížnosti na testy. iROZHLAS. 20. 6. 2021 (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/prehledne-soud-opatreni-verdikt-zruseni-ministerstvo-zdravotnictvi-covid_2106200600_tzr).

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19.

Fotografie

[1] Brno-budova-Nejvyššího-správního-soudu-portál2020, autor: Ben Skála, Benfoto, 1. červen 2020, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0, editace: ořez.

[2] Uzavření škol bylo podle NSS v rozporu se zákonem, autor: klimkin, 12. prosinec 2015, zdroj: Pixabay, CC0, editace: ořez.

Uzavření škol bylo podle NSS v rozporu se zákonem [2]

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Kristýna Žábojníková

Vnitrostátní právo

Boháček, L. Obiter dictum soudních rozhodnutí: základní stanoviska a charakteristiky v anglicko-českém srovnání. *Jurisprudence* 3/2021

Kollert, L. Výjimečný stav a jeho regulace v právním státě. *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2021

Nonnemann, F. Ochrana osobních údajů jako součást širší regulace využití dat. *Právní rozhledy* 11/2021

Odehnalová, J. Je (trestně)právní ochrana nascitura dostatečná? *Trestněprávní revue* 2/2021

Redakce. Odpovědnost společností za škody na životním prostředí. *Právní rozhledy* 11/2021

Redakce. Vláda schválila návrh novely zákona o ochraně veřejného zdraví. *Právní rozhledy* 11/2021

Šimáčková, K. Soudci by se měli častěji dívat do zrcadla aneb kdo hlídá hlídače. *Časopis pro právní vědu a praxi* 2/2021

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Albert, L. Mučení v kontextu mezinárodního práva trestního. *Trestněprávní revue* 2/2021

Kořínek, Š. Úřad evropského veřejného žalobce a boj proti terorismu. *Trestní právo* 2/2021

Redakce. EU navrhla WTO mnohostrannou obchodní dohodu ohledně pandemie COVID-19. *Právní rozhledy* 12/2021

Rozhovor s JUDr. Robertem Fremrem. *Trestní právo* 2/2021

Serdula, O. Plošné uchovávání komunikačních metadat v EU ve světle rozsudku La Quadrature du Net. *Jurisprudence* 3/2021

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Butković, H. The Impacts of Executive Responses on Democracy During the Coronavirus Crisis in Croatia, Slovenia and Austria. *Mezinárodní vztahy* 2/2021

Kizeková, A. Celosvětová hrozba pro demokracii? Čína jako kombinace autoritářské správy, hybridního režimu a úplné demokracie. *Mezinárodní politika* 2/2021

Lahučká, K. Erdoğanovo Turecko: vojenský převrat, honba na teroristy a demokratický paradox. *Mezinárodní politika* 2/2021

Saharov, J. Combining Laclauian Discourse Analysis and Framing Theory Václav Havel's 'Hegemonic Rhetoric' in Charter 77. *Politologický časopis* 2/2021

Šmíd, T. Šmídová, A. Anti-Government Non-State Armed Actors in the Conflict in Eastern Ukraine. *Mezinárodní vztahy* 2/2021

Tichý, L. O rovnosti členských států EU. *Jurisprudence* 3/2021

Vrbata, A. Brazilský prezident Jair Bolsonaro: cesta k demokracii, nebo předsálí diktatury? *Mezinárodní politika* 2/2021

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Jan je vedoucím Centra pro lidská práva a demokracii. Po vystudování práva a ekonomie pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Poté působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu a následně jako právník u Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Nyní působí v Centru mezinárodního práva Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Tomáš Münzberger: Tomáš dokončuje magisterské studium oboru Právo a právní věda na Karlově univerzitě v Praze. Zabývá se především ochranou lidských práv a mezinárodním právem veřejným. Během studia nabyl pracovní zkušenosti v azylovém právu a právu životního prostředí. Zajímá se o mezinárodní politiku a antropologii práva.

Alžběta Dvořáková: Alžběta momentálně studuje Bezpečnostní a strategická studia a Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií MU. Absolvovala stáž v organizaci La Strada Česká republika nebo spolupráci s Most ProTibet. Oblastmi jejího zájmu je problematika obchodování s lidmi, zločiny proti lidskosti a porušování lidských práv v ozbrojených konfliktech.

Mgr. Jakub Hedl: Jakub je absolventem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V průběhu studia se zúčastnil stáže na ministerstvu zahraničí a specializoval se v azylovém právu. V současné době pracuje na Ministerstvu školství. Zaměřuje se na oblast mezinárodního trestního práva a práva ozbrojených konfliktů. Mezi jeho koníčky patří historie, filmy a organizace letního tábora.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, Ph.D., LL.M.

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva. Je členkou výboru Rady Evropy pro umělou inteligenci a lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií, Mezinárodní politologickém ústavu a v Ústavu pro otázky soudnictví PrF MUNI. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace politiky na UC Berkeley. Přednášel o lidských právech v Číně či v Ruské federaci. Hubert byl v letech 2013 až 2020 členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Barbora Bromová: Barbora v současnosti studuje na univerzitě v Amsterdamu, kde se v rámci multidisciplinárního programu blíže zaměřuje na evropské a mezinárodní právo. Věnuje se také spolupráci s fondem UNICEF a podpoře nezávislé žurnalistiky v Evropě v rámci European Press Prize.

Martin Míšek: Martin studuje Evropská studia a Mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních studií MU. Během studia absolvoval stáž na Ministerstvu zahraničních věcí. S lidmi si rád popovídá o funkci současné Evropské unie. Mimoto se věnuje neformálnímu vzdělávání v rámci programu Erasmus+.

Eliška Hůlová: Eliška je studentkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Uplynulý akademický rok ale strávila studiem na univerzitě v Utrechtu v rámci programu Erasmus+. Zajímá se především o ochranu lidských práv na evropské úrovni a o problematiku tranzitivní spravedlnosti.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Nela Černota

Nela vystudovala právo na PF UK a zajímá se o mezinárodní právo a lidská práva. Strávila jeden semestr na Mexické Národní Autonomní Univerzitě (UNAM) v Mexiku, kde také absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Absolvovala stáže u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii a u Evropského soudu pro lidská práva. Během studijního pobytu na Univerzitě v Heidelbergu pracovala v Max Planck Institutu pro srovnávací veřejné právo a mezinárodní právo.

Stážisté:

Bc. Aneta Navrátilová: Aneta je studentkou magisterského programu Evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. V uplynulém semestru pobývala na Erasmu v polské Wroclawi. Ve svých pracích a člancích se často soustředí na problematiku brexitu a budoucího vztahu mezi EU a Británií, pozici zemí V4 v EU, nebo na právní a institucionální rámec EU.

Iva Turanová: Iva studuje právo na Prf MU. Zájem o zahraničněpolitické dění, situaci v Číně a stav lidských práv ve světě prohloubila při studijních pobytech v Číně a Francii. Během studia absolvovala stáž v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před SDEU a v oblasti diplomacie v New Yorku, Pekingu a Dillí. Působí jako lektorka v Amnesty International.

Kristýna Zábojníková: Kristýna je studentkou posledního ročníku práv na PF UPOL. Zaměřuje se na mezinárodní mechanismy na ochranu lidských práv a mezinárodní vztahy. Během svého studia absolvovala stáž na Stálé misi ČR při OSN v Ženevě a nyní na Ministerstvu zahraničních věcí se zaměřením na kybernetickou bezpečnost. Působí v Amnesty International.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na Právnické fakultě MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, u ESLP a u Veřejného ochránce práv. Působí na Nejvyšším správním soudě jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Mgr. Pavel Doubek, Ph.D.

Pavel vystudoval doktorské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Pracoval v Kanceláři Ombudsmana a na Úřadu Vlády ČR. V roce 2019 se v rámci postdoktorského programu podílel na zřizování národního preventivního mechanismu na Taiwanu.

Stážisté:

Jana Koblasová: Jana studuje na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a zajímá ji ústavní právo a lidská práva. V roce 2020 absolvovala stáž u Okresního soudu v Trutnově na civilním úseku.

Mgr. Bc. Daniela Petržílková: Daniela je absolventkou PrF MU a FSS MU. Pracuje na trestním úseku Vrchního soudu v Praze. Má za sebou stáže u Stálé mise ČR při OSN v Ženevě a na Úřadě vlády.

Tereza Kuklová: Tereza je studentkou třetího ročníku Právnické fakulty v Brně. Zajímá se o problematiku ochrany lidských práv, ústavní a uprchlické právo. Zúčastnila se Školy lidských práv 2020.

Bc. Nikola Sedláková: Nikola studuje Evropská studia na FSS MU. Během studia absolvovala stáž v Bruselu. Působí na pozici immigration assistant v advokátní kanceláři Petyovsky & Partners.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Jan Lhotský (editor), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černota,
Lucie Nechvátalová, Pavel Doubek Kontakt na editora jan.lhotsky@centrumlidskaprava.cz
Sazba Nikola Sedláková | ISSN 1804-2392.